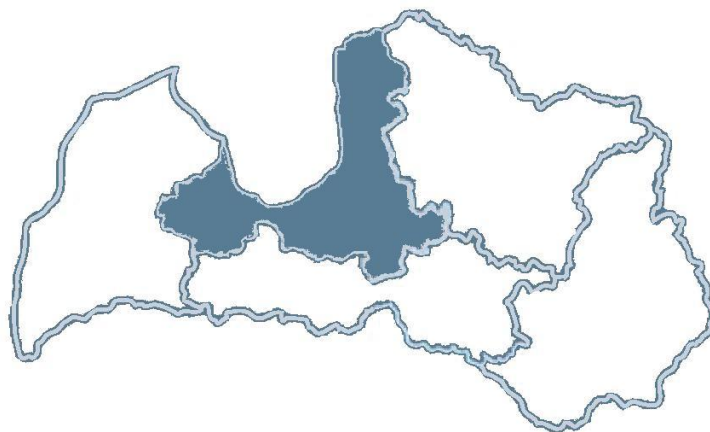

RĪGAS PLĀNOŠANAS REĢIONA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2014 – 2030

APSTIPRINĀTA 18.09.2015

VARAM

RĪGAS
PLĀNOŠANAS REĢIONS

Izstrādāts Norvēģijas finanšu instrumenta projekta „Latvijas plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību teritoriālās attīstības plānošanas kapacitātes palielināšana un attīstības plānošanas dokumentu izstrādāšana” (Nr.4.3.-24/NFI/INP-002) ietvaros

SATURS

I STRATĒGIJA

1. Rīgas reģiona profils	4
2. Rīgas reģiona attīstības scenāriji (tendences, ietekmes un iespējas)	6
3. Rīgas reģiona attīstības balsti un virzītājspēki	8
4. Rīgas reģiona attīstības vīzija	9
5. Ilgtermiņa attīstības mērķi un prioritātes	11
6. Ilgtermiņa rīcības virzieni	13

II ĪSTENOŠANA UN TĒLPISKIE RISINĀJUMI

7. Stratēģijas ieviešana un uzraudzība	15
8. Stratēģijas īstenošanas instrumenti	15
9. Rekomendācijas telpiskās attīstības plānošanai	16
9.1. Pieeja	16
9.2. Perspektīvā apdzīvojuma telpiskā struktūra	18
9.3. Perspektīvā satiksmes infrastruktūra	22
9.4. Perspektīvā dabas teritoriju telpiskā struktūra	24
10. Rīgas reģiona kompleksi attīstāmie projekti un vietas	30
11. Starpreģionālā sadarbība	31

IEVADS

Mūsu kopējam darbam – Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014-2030 (turpmāk – Stratēģija 2030) – „librets”, kura interpretācijai – „notis” – Rīgas plānošanas reģiona attīstības programma 2014-2020, bet galvenais – radoša ideju īstenošanas kopdarbība laikā gan līdz 2020.gadam, gan arī pēc tā.

Stratēģija 2030 izstrādāta, ievērtējot ES un Latvijas reģionālās un telpiskās attīstības politikas pamatdokumentos (Reģionālās politikas pamatnostādnes, Latvijas Ilgtspējīgas stratēģijas 2030, Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2014-2020) paustos uzstādījumus un konkretizējot tos atbilstoši Rīgas reģiona lomai un līmenim. Stratēģija 2030 ir veidota saskaņā ar Rīgas reģiona pašvaldību ilgtspējīgas attīstības stratēģijām, kur tika ņemti vērā jau izstrādātos dokumentos paustie uzstādījumi, kā arī ietverot kopējā konsultāciju procesā radītos risinājumus laikā, kad vienlaicīgi izstrādātas gan reģiona, gan arī vietējo teritoriju stratēģijas.

Rīgas plānošanas reģionu (turpmāk – Rīgas reģions) tuvākajās desmitgadēs apzināties kā pašvaldību un valsts kopdarbības organizētāju teritoriju attīstībai atbilstoši ideāliem un idejām, ko nes Stratēģija 2030. Tajā tiek iezīmētas šīs kopdarbības galvenie virzieni ilgtermiņā un orientieri, piedāvājot risinājumus to sasniegšanai. Kā politikas dokuments tās ir vadlīnijas, ieteikumi, kas parāda esošās un paredzamās nepieciešamības turpmākai politikas veidošanai un plānošanai. Rīgas reģionam ceļā uz izcilību ir iespējas jaunā veidā mobilizēt līdz šim nepilnīgi izmantoto – attīstības dalībnieku (*stakeholders*) lokā iesaistīt jaunus spēkus (sabiedriskās organizācijas, uzņēmumus, zināšanu institūcijas, līderus), kā arī sadarbību starp Rīgu un tai pieguļošajām teritorijām stipras metropoles attīstībai.

Reģiona Stratēģijai 2030 pašsaprotami – jānes ilgtspējīgas attīstības redzējums. Līdzšinējās Rīgas reģiona stratēģijas to pauda vispārējo principu valodā. Šoreiz šis dokuments veidots tiecoties konkrētāk definēt ilgtspējīgas attīstības risinājumus. Ilgtspējīgas attīstības dimensijas – *sociālā*, *ekonomiskā* un *ekoloģiskā* katra nes citu pēc cita izrietošu risinājumu veselumu. Reģiona ilgtspējīgas attīstības pamatā ir sabiedrības rīcībspēja, līdz ar to attīstības mērķi visupirms uzrunā sociālo dimensiju. Ekonomiskā darbība lielā mērā satur līdzekļus šo mērķu sasniegšanai, savukārt ekoloģiskā dimensija izpaužas kā nozīmīgi apstākļi attīstības procesam.

Reģiona ilgtspējīga un telpiskā attīstība nav šķirama, tāpēc Stratēģiju 2030 caurvij telpiskais attīstības redzējums.

Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības Stratēģija 2030, kā dokuments sastāv no divām pamatdaļām. Pirmā (1.-6. sadaļa) satur attīstības uzstādījumus, otrā (7.-11. sadaļa) – īstenošanu un telpiskos risinājumus.

I DAĻA - STRATĒGIJA

1. Rīgas reģiona profils

Profils sniedz galvenās Rīgas reģiona raksturiezīmes, īpašo, kas tiek ņemts vērā reģiona un tā teritoriju attīstības plānošanā (pamatinformāciju skatīt RPR Attīstības programmas 2014.-2020.gadam sadaļā *Rīgas reģiona vizītkarte*).

Teritorijas un apdzīvojums

Rīgas kā galvaspilsētas reģions koncentrē valsts politikas, ekonomikas un kultūras attīstības virzošo lomu. Pašlaik Rīgas reģiona 30 pašvaldības veido daudzveidīgu, pēc lomas atšķirīgu administratīvo teritoriju mozaīku. Rīga ar pieguļošo teritoriju loku veido izteiktu metropoles areālu, kas pārsniedz plānošanas reģiona administratīvās robežas un kura ietekme jūtama visā Latvijā.

Rīgas reģions izceļas ar ļoti bagātu apdzīvoto vietu daudzveidību – Rīgas dažādo pilsētvidi, kas iekļauj lielu daudzstāvu mājokļu apbūves īpatsvaru, Pierīgas jauno dzīvojamo māju ciemus un lauku viensētas, plašas sezonas mājokļu teritorijas – mazdārziņu ciemus, Jūrmalu un citas vietas ar spilgtu papildus rekreācijas funkciju. Tik daudzveidīgs dzīves telpu spektrs, apmēri un to amplitūda nav citos Latvijas reģionos.

21.gadsimta sākums iezīmējās ar izteikti strauju suburbanizācijas procesu Rīgas apkārtnē – Pierīgā, ko noteica vēlme dzīvot savrupmājā. Tā rezultātā veidojās nelīdzsvarota dzīves – darba vietu attīstība, palielinājās privātā transporta plūsmas, izveidojušās apbūvētas teritorijas ar nepilnīgu vai apdzīvoto vietu ilgtspējīgas attīstības kvalitātes prasībām neatbilstošu infrastruktūru. Pēdējo 20 gadu laikā, sevišķi Pierīgā notikušā attīstības gaita ir veicinājusi teritoriāli sociālas segregācijas iezīmju veidošanos.

Sabiedrība

Reģiona sabiedrība ir veidojusies desmitgadēs no vēsturiski dažādiem kultūrcelmiem. Tās pamatu veido latviskais celms un teritorija. Daudzveidīga multietniskā sabiedrība ir ne tikai cilvēcīga vērtība, bet satur lielu sinerģijā slēptu attīstības potenciālu (idejas, konkurence, meklējumi, genofonds), kurš pagātnē spēcīgi izpaudies vispirms Rīgā kā lielpilsētā, bet šobrīd ir resurss jaunām iespējām visā reģionā.

Pēdējās desmitgades būtiskās iezīmes ir pilsoniskās sabiedrības attīstība, kur nozīme ir tiesiskuma, personīgās atbildības un kopēju vērtību apzināšanai. Teritoriālo kopienu veidošanās procesi iezīmē jaunu sabiedrības organizācijas formu attīstību. Īpašu lomu sabiedrībā veido potenciāli plašas aktīvās sabiedrības grupas, kas pašlaik nav pietiekami aktīvas un iesaistītas kā zināšanu un pakalpojumu ekonomikas attīstības ģenerētājas un labklājības saņēmējas.

Nozīmīgs nākotnes izaicinājums ir demogrāfiskie procesi – iedzīvotāju novecošanās, ekonomiskā migrācija, kas noved pie sociāli ekonomisko procesu sarūkšanas un ierobežo uz cilvēkresursiem balstītās attīstības iespējas. Turpmākai attīstībai ir nepieciešama esošo iespēju kardināla pārskatīšana, gan sagatavošanās „kvalitatīvai” imigrācijai, ko balsta iekļaujoša tolerance un sabiedriska viedums.

Ekonomiskā specializācija

Rīgas reģionā, vispirms pateicoties Rīgai, tiek radītas vairāk kā 2/3 no vērtību apjoma Latvijas ekonomikā. Tautsaimniecības struktūra reģionā ir ļoti mūsdienīga un pietiekami diversificēta. Radiāli koncentrētā satiksmes infrastruktūra savienojumā ar loģistikas mezgliem (osta, lidosta, dzelzceļa stacijas) veido pamatu saimnieciskajiem tīkliem. Zināšanās balstītie komercpakalpojumi (finanšu, programmēšana, konsultāciju), kultūras pakalpojumi, ražošana atsevišķās jomās (farmācija, biokīmija, kokapstrāde) un transporta pakalpojumi iekļaujas pasaules ekonomiskajā aprītē un rada pakāpeniska pieauguma pamatu.

Globālā un Eiropas kontekstā produktivitāte jūtami atpaliek no saimniecības struktūras attīstības. Reģionam raksturīgs zems reģiona specializācijas līmenis, ko raksturo specializācijas indekss un salīdzinošā vieta Baltijas jūras reģionā, kā arī zems konkurētspējas līmenis. Latvija kopumā un Rīgas reģions atpaliek no vairuma Eiropas Savienības metropoles reģioniem.

Galvaspilsētā ir koncentrēts liels potenciāls, lai ieguldījumi un jaunas pieejas uzņēmējdarbības (48 % Latvijas uzņēmumu), izglītības (82 % no studentu skaita augstskolās un koledžās) un pētniecības (90 % institūciju) sasaistē radītu būtiskas kvalitatīvas pārmaiņas.

Ekoloģiskie apstākļi

Reģions pieguļ Rīgas līča piekrastei. Reģiona vidusdaļa saņem Latvijas lielāko – Daugavas, Lielupes un Gaujas tāpat arī mazāku (Ogre, Jugla, Mazā Jugla u.c.) upju ūdeņus. Rīgas pilsēta izpletusies Daugavas grīvā, un to apliec plašs mežu, ezeru un purvāju klājiens.

Dabas apstākļi reģionā ir ietekmējuši vēsturiski izveidojušos apbūvēto un „brīvo” (lauku, mežu, ūdeņu) telpu miju. Reģiona telpa ir līdzenuma smiltāju, upju grīvu, mitruma caurausta. Tā ir bagāta, bet ainavekoloģiski trausla, jūtīga telpa. Zaļo, zilo telpu audums ir resurss un izvirza prasības pēc tolerantas zemes izmantošanas. Zemās teritorijās dabiski pastāv plūdu draudi, un šeit ļoti būtiskas ir hidrotehniskās būves un meliorācijas sistēmas. Applūdamam tiek pakļautas teritorijas, kurās iepriekš netika novērota sauszemes teritorijas daļu applūšana, kas nosaka nepieciešamību ciešākai sadarbībai dažādas piederības hidrotehnisko būvju, meliorācijas sistēmu un regulētu ūdensteču apsaimniekošanai savienojumā ar nozīmīgiem neregulētiem ūdensobjektiem.

Piekrastes un ūdensmalu teritorijas veido šauru, ekoloģiski jūtīgu sistēmu, kas pakļauta apdzīvojuma izplešanās spiedienam, no vienas puses, un jūras klimata pārmaiņu izraisītajiem procesiem, no otras.

No Rīgas attālās reģiona teritorijas veido iekšzemes telpu, kam raksturīga atšķirīga reljefa, augšņu mozaika, kas līdz ar zemes resursos balstīto saimniecisko darbību veido atšķirīgas zemes izmantošanas ainavas.

Rīgas līcis kā ekoloģiskā teritorija ietver mazašļu ūdeņu vides veidotos biotopus, kas pakļauta ievērojamām antropoloģiskajām slodzēm.

Starptautiskais salīdzinājums, vieta Baltijas jūras reģionā

Rīgas plānošanas reģiona attīstības priekšnosacījumus Baltijas jūras reģiona kontekstā veido zaļā vide, radošās industrijas, informāciju tehnoloģiju attīstība, svešvalodu zināšanas. Tas paver iespējas zināšanu ietilpīgu ražotņu attīstībai, kas balstās uz ķīmijas tehnoloģijām un veselības tūrismu. Tai pat laikā, Rīgas reģionam un Latvijai kopumā raksturīga zemā konkurētspēja¹, ko pastiprina cilvēku emigrācija, jaunu inovāciju un zināšanu trūkums, ekoloģiski sarežģītā situācija Baltijas jūrā, tehnoloģiski atpalikuši starptautiskās sasniedzamības infrastruktūra.

Pašlaik maz tiek izmantots izdevīgais ģeopolitisks stāvoklis Baltijas jūras vidienē, kas var veidot pamatu daudz plašākai tūrisma, loģistikas un transporta attīstībai. Rīgas reģions kā galvaspilsētas attīstības telpa skatāma daudz plašākā kontekstā, kas ietver vismaz visu Baltijas jūras baseina reģionu.

2. Rīgas reģiona attīstības scenāriji (tendences, ietekmes un iespējas)

Rīgas reģiona nākotne, no vienas puses, saistīta ar tā attīstības gaitu ietekmējošiem ārējiem - no mums tikpat kā neatkarīgiem procesiem, reģiona attīstību pasaules, Eiropas² vispārējo pārmaiņu kontekstā, un no otras puses - ar notiekošo Latvijā un reģionā, kur pašu iniciatīvās sakņotai sabiedriskajai un ekonomiskajai darbībai ir iespējama būtiska loma.

Pamatscenārijs – reģiona attīstība Eiropas Savienības kontekstā

Pamatscenārijam atbilstošo procesu raksturo nosacījumi – atkarība no kopējās Eiropas Savienības attīstības politikas un tās īstenošanas, ar vāju pašu ietekmi, pārmaiņas apdzīvojumā un ekonomikā sarukšanas virzienā, pakāpeniska visu dzīves jomu pārstrukturēšanās kvalitātes virzienā, pasīva jeb reaģējoša pašu attīstības politika un tās īstenošana.

Latvijā turpināsies 21.gadsimta 2.desmitgades pēckrīzes ekonomikas atlabšana, ko nomainīs lēna izaugsme. Tomēr attīstības tempi nebūs pietiekoši, lai jūtami tuvotos Baltijas jūras rietumu krasta valstu attīstības līmenim. Ne tikai iedzīvotāju skaita sarūkšana ietekmēs darbaspēka resursu trūkumu, bet arī strukturāli nelabvēlīga jaunu, uzņēmīgu un izglītotu cilvēku emigrācija būs jākompensē ar aktīvu un mērķtiecīgu ārējās migrācijas politiku. Uz Rīgas reģionu turpinās pārvietoties daļa no citu Latvijas reģionu iedzīvotājiem.

Palielināsies iedzīvotāju un saimnieciskās aktivitātes teritoriālā koncentrācija, ko noteiks valsts politikas atbalsts, kas būs īpaši izteikts Rīgas metropoles telpā. Rīgas reģiona nomalēs būs vērojama izteikta depopulācija, kas atstās ietekmi uz šo teritoriju attīstības potenciālu.

¹ Pēc konkurētspējas indeksa Latvija ieņem 216.vietu starp 268 Eiropas reģioniem (*European regional competitiveness index, 2010*)

² Rīgas reģions ir daļa no Baltijas jūras un Eiropas makroreģiona. ESPON veikto pētījumu par pasaules makroreģionu attīstības tendencēm un tā kontekstā - Latvijas attīstības tendenču izvērtējums ir pamats reģiona attīstības redzējumam scenārijos.

Veidosies „divātumu” reģions / Latvija – ar resursu koncentrēšanos un straujākiem labvēlīgo pārmaiņu procesiem centrā un lēnāku attīstību reģiona nomalēs. Atvērtās un salīdzinoši mazās Latvijas ekonomikas apstākļos, līdz ar turpmāku tās integrāciju Eiropas telpā, veidosies arvien izteiktāka Latvijas atkarība no ārējiem apstākļiem.

Paredzams, ka ierobežotās valsts iespējas investēt kvalitātes nodrošināšanai (izglītība, zinātne, inovācijas, jaunās nemateriālās nozares, kultūras kapitāls u.c.) var nest augļus pēc ilgstoša laika perioda un straujāka attīstība iespējama pēc 2025.gada.

Kvalitatīvo pārmaiņu scenārijs

Kvalitatīvo pārmaiņu scenārijam atbilstošo procesu raksturo nosacījumi – ES politikas dzīla integrācija reģiona attīstības vadībā, zināšanās un tehnoloģijās saknota vieda attīstība, zināšanu ietilpīgas ekonomiskās darbības izvērsšana, resursu mobilizēšana izcilu produktu (“zvaigžņu”) radīšanai.

Sarūkoša iedzīvotāju skaita apstākļos, kuri saglabāsies vēl vismaz paaudzes laikā, scenārija īstenošanās saistāma ar aktīvu ES reģionālās attīstības politikas adaptēšanu Latvijas un Rīgas reģiona telpā, orientējoties uz zināšanu cauraustu sociālo un ekonomisko darbību, elastīgu vadību, viediem risinājumiem dzīvesvides veidošanā, kopienu un sadarbību potenciālu. Tas lielā mērā iet roku rokā ar konkurētspējas kvalitātēm³ un var piešķirt saturu Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020.gadam uzstādījumiem saistībā ar iecerēto „ekonomisko izrāvienu”. Blakus tam nepieciešama sociāli atbildīga, telpiski līdzsvarojosa, ārējo spēku kompensējoša politika. Tai jāsniedz iespējas tūlītējam uz ilgtermiņa efektu veidojošām rīcībām, atbilstoši ilgtermiņa ilgtspējīgu pārmaiņu orientētai domāšanai. Tas iespējams, ja veido sabiedrisko saskaņu, sociālu vienošanos, uzticēšanos veicinošas, daudzveidību respektējošas, personīgi atbildīgas politikas.

Scenārijs prasa izmaiņas sabiedriskajā domāšanā, varas un personu attiecībās, veidojot un atbalstot sociāli orientētas vērtības, kur par līdzsvara kritēriju tiek lietots sabiedriskais labums šodien un nākotnē.

Ekonomiskā izaugsme un attīstība ir stimulējama, ņemot vērā Rīgas reģiona lomu Latvijas un Eiropas kopējā telpas integrācijā. Tas panākams, mainot attieksmi pret imigrāciju, atvērtību, vērtībām, viedokļu un kultūru atšķirībām, investējot un atbalstot vispirms modernu izglītību, pētniecību, kultūru.

Sarukšanas scenārijs

Sarukšanas scenārijam atbilstošo procesu raksturo nosacījumi – vāja sasaiste ar reģionam ārējiem resursiem. Ierobežotu līdzekļu apstākļos valsts nespēj ieguldīt pietiekošus līdzekļus, nodrošinot teritorijas attīstības līdzsvarotību un atbalstu būtiskajām nozarēm.

³ Konkurentspējas balsti un indikatori - *Pamatpīlāri* – (1) Institūcijas, (2) Makroekonomiskā stabilitāte, (3) Infrastruktūra, (4) Veselība, (5) Pamata un vidējās izglītības kvalitāte; *Efektivitātes pīlāri* - (6) Izglītība / apmācība / mūžizglītība, (7) Darba tirgus efektivitāte, (8) Tirgus lielums; *Inovācijas* - (9) Tehnoloģiskā gatavība, (10) Zināšanu ietilpība biznesā (Business sophistication), (11) Inovācijas.

Balstīšanās uz saviem resursiem nespēj nodrošināt attīstības vajadzības. Palielinās atkarība no ārējiem cilvēkresursu, enerģētiskajiem un materiālu resursiem, kas savukārt sadārdzina iekšzemē ražoto produkciju. Pieprasījums pēc augsti izglītotiem cilvēkiem samazinās, palielinoties pieprasījumam pēc zemas un vidējas kvalifikācijas nodarbinātajiem, kas nav motivējoši ieguldīt augstas pievienotas vērtības ražošanas atbalstam. Scenārijs nenodrošina strauju izaugsmi, attīstība ir cikliska.

Lai arī Latvijas Nacionālajā attīstības plānā izvirzīts paātrinātas izaugsmes redzējums – „ekonomikas izrāviens”, turpinoties līdzšinējai attīstības vadības praksei, turpmākā valsts un Rīgas reģiona attīstība visticamāk varētu atbilst pamatscenārijam. Atšķirīgie scenāriji reprezentē atšķirīgas politikas, kur realitātē ir iespējamās variantu kombinācijas. Stratēģija 2030 iestājas par darbību, stiprinot *kvalitatīvo pārmaiņu* scenārija īstenošanās iespējas. Bez Stratēģijas 2030 īstenošanas ir paredzama sociālo un institucionālo resursu sarūkšana un paredzama pakāpeniska Latvijas marginalizācija attiecībā pret ES kodola teritorijām, līdz ar to, arī sociāli, teritoriāli un politiski fragmentētas sabiedrības veidošanās.

3. Rīgas reģiona attīstības balsti / virzītājspēki

Stratēģijas 2030 sekmes sakņojas reģiona attīstības sociālajā kapacitātē – sabiedrības spējā izvirzīt un realizēt kopējus mērķus. Attīstība ir process, kas tiek mērķtiecīgi vadīts, izmantojot noteiktus instrumentus vai arī notiek inerces dēļ. Pirmajā gadījumā īpaša nozīme ir plānošanas procesam, kas ietver paredzētā koordinēšanu, sadarbību gan sektoriāli, gan teritoriāli.

Rīgas nozīme Stratēģijas 2030 virzīšanā ir sociāli mobilizējoša. Kā organizatoriskai struktūrai tai ir jāieņem nozīmīgu vietu reģiona teritorijas konsolidēšanā, tai skaitā, uzņemoties iniciatīvu sadarbības platformu veidošanā ar apkārtējām teritorijām kopējas ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanā. Rīgas metropoles areāls var kalpot par pamatu plašākas sadarbības veidošanai starp pašvaldībām un valsts institūcijām. To veido funkcionālas, aglomeratīvās saiknes, kopējas intereses un risināmās problēmas.

Veicināma ir ražotāju/pakalpojumu sniedzēju apvienošanās teritoriāli, arī nozares ietvaros – starptautiskās konkurētspējas stiprināšanai. Tas iespējams veidojot klasterus, iesaistot jaunus dalībniekus, nodrošinot produktu izstrādi, ražošanu, izplatīšanu, līdz ar to panākot teritoriālo izcilību un kvalitāti.

Nozīmīgi ir Stratēģijas 2030 ieviešanas aģenti un iesaistītās puses (*stakeholders*). Nozīmīgākie ir pašvaldības, uzņēmēji, sabiedrības grupas, izglītības un zinātnes organizācijas. Blakus sabiedrības organizētajām formām būtiska ir sabiedrības aktīvā daļa, kas ir gatava iesaistīties, veidot jaunas iniciatīvas, mainīt esošo. Svarīgi ir atbalstīt līderus, kas spēj aiz sevis „vilkt” līdzīgi daudzus. Visbeidzot, Stratēģijas 2030 realizācija ir politisks process, kur tiek lemts par līdzekļu ieguldīšanu.

Būtiska ir sadarbība starp izciliem uzņēmumiem un institūcijām, radot platformu „veiksmes stāstam”. Lai sasniegtu ekonomisko izrāvienu, izšķiroši svarīgi ir palielināt pētniecības lomu, kas var kļūt par biznesa sastāvdaļu, ar laiku atpelnot ieguldītos līdzekļus.

4. Rīgas reģiona attīstības vīzija

Vīzija – vēlamās situācijas pēc aptuveni 20-25 gadiem – galvenās raksturojošās iezīmes.

Rīgas reģiona, kā Eiropas daļas labklājība nākotnes globālā kontekstā saistāma ar „pārdodamām” vērtībām gudram pasaules tirgum, enerģiju taupošiem risinājumiem, kvalitatīvu dzīves fizisko telpu (pilsētas, lauki, mājokļi) un integrētu sabiedrību (nacionāli mērķi, kopienas, sadarbība). Sociālā un ekonomiskā labklājība paredzama kā kultūrā, zināšanās, tolerancē sakņota darbīguma rezultāts, kurš balstās vērtībās, izglītībā, pašapziņā, radošumā.

VĪZIJA:

Cilvēki. Iedzīvotāju skaits reģionā ir stabils, kur salīdzinoši nelielo dzimstības līmeni kompensē reemigrācija un pozitīva migrācijas bilance. Reģionā vairumam no darbaspējas vecuma iedzīvotājiem ir augstākā vai profesionālā izglītība, un gandrīz visi iekļāvušies mūžizglītības procesos. Pārvaldība vairo dažādās cilvēcīgās iespējas, atraisa kopienu rīcībspēju, darbīgumu, saliedētību kopīgo mērķu sasniegšanai. Vidējā termiņā reģions kļūst par pievilcīgu teritoriju darba tirgū pieprasītam kvalificētam darbaspēkam, kuru papildina arī ieobraucēji.

Vērtības. Vietu, apkaimju nozīme pieaugusi apziņā un darbībā. Reģiona iedzīvotāji jūtas piederīgi un atbildīgi gan par vietējo, gan reģiona kopdzīvi, droši savstarpējās saiknēs, līdzcilvēku labvēlībā pret etnisko, kultūras dažādību. Valodu zināšanas, dažādā saskare radījusi reģiona atvērtību starptautiski.

Viedā attīstība. Tā ir elastīga - balstās uz zināšanām, gatavību pārmaiņām, aktivitāti, vietas un globālo procesu respektēšanu. Viedums izpaužas darbībā, kas vērsta uz vietu pašpietiekamību un līdzsvarotību enerģijas radīšanā un patērēšanā. Arvien samazinās māju – darba vietu distances, un mehāniskā transporta izmantošana. Reģions kopumā un katra vieta ir zaļo telpu un zaļo elementu cauraudums.

Izcilības. Rīgas reģiona izcilības jomas – zināšanās balstītas tehnoloģijas, viedas attīstības tehnoloģijas, biotehnoloģijas, vizuālās un akustiskās mākslas, urbānās dzīvesvides kvalitāte, lauku - zaļo un ūdens telpu kvalitātes.

Rīga kā metropole. Rīga - nacionāla un multikulturāla Ziemeļeiropas metropole – Latvijas un reģiona virzītājspēks. Paaudzes laikā Rīgas loma pieaugusi, tā kļuvusi par spēcīgāku organizējošo spēku labklājības un aktivitātes vairošanā reģionā, Latvijā un Baltijā. Tā attīstās kā dinamiski redzamākais un vienojošais centrs Austrum-Baltijā. Rīga Baltijas jūras reģionā izceļas un pasaulē atpazīstama vairākās izcilības jomās. Reģions ar tā centru Rīgā ir Eirāzijas nozīmes, Z-D un A-R savienojumu, loģistikas mezgls, biznesa un kultūru sinerģijas vieta.

Mobilitāte. Reģionā attīstās vienota satiksmes sistēma, kuras pamatu veido visu veidu sabiedriskā transporta tīkli, kas nodrošina teritoriāli vienmērīgu sasniedzamību laikā atbilstoši ikdienas mobilitātes prasībām, kur reģions ir vienota darba – mājokļa telpa.

Telpas. Vēsturiski un arī nākotnē Rīga kā metropole pastāvēs saiknē ar pilsētu aptverošām telpām – Pierīgas urbāno un Pierīgas zaļo, Rīgas līci un tā piekrasti. Katru no telpām raksturo izcilas vērtības, dabas un cilvēka darbības līdzsvars, specializēšanās un ilgtspējīga resursu izmantošana.

Vīzijai atbilstošo – vēlamo Rīgas reģiona nākotnes stāvokļu sasniegšanai plānošanā un darbības pastāvīgi jāietver trīs stratēģiski nozīmīgās tēmas - kvalitāte, vieda attīstība un Rīgas loma.

Kvalitāte

Rīgas reģiona attīstības vīzijas redzējumu vienoti raksturo galvenā nākotnes situācijas pazīme – kvalitāte. Vīzija definē kvalitātes aspektus kā būtiskākās Rīgas reģionu raksturojošās iezīmes situācijā ap 2030.gadu. Tās ilgtspējīgas attīstības ceļā paredzēts uzturēt, stiprināt vai radīt.

Līdz ar to - Rīgas reģiona attīstības vispārējais mērķis ir visas dzīves jomas cauraudoša kvalitāte, kas kļūst par cilvēciņi pievilcīgu, efektīvu, atvērtu, tolerantu un konkurētspējīgu pasaules telpā. Vispirms tas attiecas uz cilvēka dzīves un sociālās dzīvesvides kvalitāti, kā arī uz saimnieciskās darbības un produktu kvalitāti un fiziskās telpas kvalitāti.

Viedā attīstība

Viedā attīstība ir kvalitāti veidojošās darbības, kas balstās uz zināšanām, gatavību pārmaiņām, kultūrā, tolerancē sakņotu aktivitāti, vietas un globālo procesu respektēšanu. Stratēģija 2030 ir vērsta uz cilvēka un sabiedrības labklājības pieaugumu, kas balstīts uz:

- pro-aktīvu, iniciatīvas veicinošu, jaunradošu attīstību, kas raksturo reģiona lomu pozitīvu izmaiņu sasniegšanā;
- elastīgu, reaģētspējīgu attīstību, kas veido arī pamatu reģiona attīstības ilgtspējībai.

Rīga un izcilība

Rīga ir reģiona kvalitātes veidojošais virzītājspēks, kas spēlēs lielāku lomu reģionā iekšēji un Latvijā, ieņemot dinamiski redzamāko lomu Austrum-Baltijā, esot tās galvenā vienojošā metropole, un vairākās izcilības jomās. Baltijas jūras baseina reģiona mērogā izcilības jomas ir „soft” tehnoloģijas, „pašpietiekamības” tehnoloģijas, biotehnoloģijas, vizuālās un akustiskās mākslas, urbānās dzīvesvides kvalitāte, lauku - zaļo un ūdens telpu kvalitātes.

5. Ilgtermiņa attīstības mērķi un prioritātes

Stratēģiskie jeb ilgtermiņa attīstības mērķi

Rīgas reģiona stratēģiskie mērķi ir nākošās paaudzes dzīves kvalitāti noteicošie orientieri, kas saskaņoti ar ilgtspējīgas attīstības trijām pamatdimensijām – sociālo, ekonomisko un ekoloģisko. Visu mērķu pamatā izvirzīta cilvēka dzīves un darbības kvalitāte. Reģiona attīstības mērķi tiek formulēti ar „atslēgas” vārdiem, kuru piepildījums saistāms ar ilgtermiņa un vidēja termiņa prioritātēm.

STRATĒĢISKIE MĒRĶI

Stratēģiskais mērķis 1

- **Sociāli iekļaujoša kopdzīve labklājīgās kopienās**

(Ietver, „atslēgas” vārdos: kopienas, iekļaujoša kopdzīve, sabiedrisko un individuālo interešu saspēle, labklājība, tolerance, moderna pārvaldība, tradicionālās un vietējās kultūrvēsturiskās vērtības)

Stratēģiskais mērķis 2

- **Zināšanās balstīta “zaļa”, inovatīva un elastīga ekonomika**

(Ietver, „atslēgas” vārdos: viedums, zināšanas, iniciatīvas, radošums, efektivitāte, konkurētspēja ar augstu pievienotu vērtību, nišas ekonomika, kvalitāte, efektīva mobilitāte, veselīga dzīvesvide un vietas)

Stratēģiskais mērķis 3

- **Ekoloģiski tolerant dzīves veids un vietas**

(Ietver, „atslēgas” vārdos: elastīgs reģions, balstīts vērtībās, vides jutīgums, dzīvesveida un tā dzīvesvides harmonija un daudzveidība, drošība un informācija)

Ilgtermiņa un vidēja termiņa prioritātes

Ilgtspējīgas attīstības pamatā ir dimensiju izpratne: sociālie cēloņi un pārmaiņu potenciāls cilvēkos, ekonomiskie līdzekļi un ekoloģiskie apstākļi. Katra no dimensijām ir ar dažādu laika nozīmi.

Sociālā dimensija ietver attiecības starp cilvēkiem, grupām, teritorijām, kas izpaužas sociālā potenciāla raksturīgā spējā saprast, radīt, veidot, virzīt, kop-dzīvot, mainīties. Mērķtiecīgas stratēģijas virzībai sociālā dimensija ir ilgtermiņa, iespējams būtiskākā prioritāte, kas prasa cilvēcīgi orientētu pasākumu kopumu.

Ekonomiskā dimensija veido sistēmisku stratēģisko mērķu īstenošanas kopumu. Būtiska ir izvirzīto mērķu un darbības virzienu finansēšana, globālās ekonomikas un valsts/Eiropas Savienības veidotās ekonomiskās politikas kopspele, vietējās ekonomiskās iniciatīvas, kas veido pamatu ilgtermiņa stratēģisko mērķu īstenošanā. Ekonomiskā dimensija ir laika gaitā mainīga un prasa vidēja termiņa politiku.

Ekoloģiskā dimensija veido cilvēka dzīves vidi, kas laika gaitā ir mainīga, tomēr vienmēr būtiska cilvēku, kopienu izdzīvošanā un attīstībā. Sekošana līdzi, pielāgošanās izmaiņām, aktīva rīcība atbilstoši ekoloģiskajiem apstākļiem ir pastāvīga stratēģiska prioritāte.

PRIORITĀTES

Prioritāte 1

Vitāla dabiskā kustība un migrācija

(„atslēgas” vārdi: dzimstība, kvalificēta darbaspēka pievilkšana, atgriešanās)

Prioritāte 2

Kopienas un to pašpietiekamība

(„atslēgas” vārdi: pilsoniska kopdzīve un darbība, teritoriālās kopienas, apkaimes, ekoloģiski, enerģētiski, ekonomiski viedas attīstības vietas, sociāla un enerģētiska pašpietiekamība, pašatbildība, uzticība, drošība, informētība)

Prioritāte 3

Elastīga un izcila izglītība

(„atslēgas” vārdi: dzīvesciklos balstīta izglītība, nepārtraukta, reaģējoša mainīgam darba tirgum, radošumu attīstoša, iesaistoša, atvērta, “eksportspējīga”, kultūra un latviskā dzīvesziņa)

Prioritāte 4

Globāli konkurētspējīgas nozares

(„atslēgas” vārdi: specializācija, zināšanas, pētniecība, tehnoloģijas, pēctecība)

Prioritāte 5

Kvalitatīva satiksme un loģistika

(„atslēgas” vārdi: transporta un loģistikas pakalpojumi, kvalitatīva infrastruktūra, ērta iekšējā un ārējā sasniedzamība, komodalitāte, zaļie koridori)

Prioritāte 6

Pašvaldības – attīstības virzītājas

(„atslēgas” vārdi: ekonomiski pašpietiekamas pašvaldības, starptautiski aktīvas pašvaldības, uz sadarbību vērstas pašvaldības, iesaistoša, elastīga un moderna pārvaldība)

Prioritāte 7

Ilgtspējīga dzīvesvide

(„atslēgas” vārdi: resursus un kvalitāti vairojoša darbība, cilvēka un tā dzīvesvides attiecību optimizācija, drošība, vides pārmaiņu ievērtēšana)

Prioritāte 8

Vieda attīstība

(„atslēgas” vārdi: izglītība, sadarbība, informācija, ilgtspējīgas enerģijas sistēmas)

Katra no prioritātēm ietver integrētu skatījumu, kas neaprobežojas ar prioritātes definējumā ietvertajiem vārdiem, bet atspoguļojas teritorijā, saistot citas prioritātes un rīcības virzienus. Tās ir daudzdimensionālas un konkrētā ilgtspējīgas attīstības ceļu.

Stratēģijas 2030 mērķi un prioritātes ir savstarpēji saistītas. Tās paredz tālāku konkretizāciju nosakot galvenos rīcību virzienus mērķu sasniegšanai atbilstoši prioritātēm. Vienlaikus Stratēģija 2030 ir atvērta īstenojamu rīcību definēšanai, kā arī nepieciešamajām to izmaiņām ilgtspējīgas attīstības vadības procesā.

6. Ilgtermiņa rīcības virzieni

Ilgtermiņa plānošana nevar paredzēt straujās izmaiņas laikā un telpā, tomēr tā iezīmē šo izmaiņu virzienus un sniedz ieteikumus tūlītējām rīcībām un rīcībām vidējā termiņā, kas ir būtiskas ilgtermiņa izmaiņu pietuvināšanai.

RĪCĪBAS VIRZIENI

Stratēģiskais mērķis 1 - Sociāli iekļaujoša kopdzīve labklājīgās kopienās

Prioritāte 1. Vitāla dabiskā kustība un migrācija

- RV 1.1. - Dzimstības veicināšanas politiku izstrāde un īstenošana reģiona teritorijās
- RV 1.2. - Imigrācijas un reemigrācijas politika kvalificēta darbaspēka piesaistei reģiona specializācijas sektoros un teritorijās

Prioritāte 2. Kopienas un to pašpietiekamība

- RV 2.1. - Sociālā plānošana un sabiedrības rīcībspējas stiprināšana
- RV 2.2. - Kopienas iniciatīvu un attīstītāju institūciju veicināšana

Prioritāte 3. Elastīga un izcila izglītība

- RV 3.1. - Fizisko aktivitāšu infrastruktūras attīstīšana pamata, vidējās un profesionālās izglītības iestāžu tīklā
- RV 3.2. - Valsts un pašvaldību iestāžu sasaiste elastīgai profesionālajai un mūžizglītībai
- RV 3.3. - Inovatīva biznesa, izcilas pētniecības un augstākās izglītības sasaiste reģiona viedas attīstības teritorijās

Stratēģiskais mērķis 2 - Zināšanās balstīta “zaļa”, inovatīva un elastīga ekonomika

Prioritāte 4. Globāli konkurētspējīgas nozares

- RV 4.1. - Zināšanu un tehnoloģiju eksporta atbalsts izciliem, inovatīviem, starptautiskiem „nišas” produktu uzņēmumiem un nozarēm
- RV 4.2. - Izglītības un pētnieciska biznesa organizāciju, centru un infrastruktūras attīstīšana
- RV 4.3. - Kultūras un radošo industriju stiprināšana reģionā
- RV 4.4. - Tūrisma attīstība un mārketinga reģiona starptautiskai atpazīstamībai
- RV 4.5. - Atbalsts izcilu vides sektora pakalpojumu un produktu radīšanai uzņēmumos un teritorijās

Prioritāte 5. Kvalitatīva satiksme un loģistika

- RV 5.1. - Vienoto iekšējās un ārējās sasniedzamības infrastruktūras tīklu stiprināšana
- RV 5.2. - Integrēta un funkcionāli diferencēta sabiedriskā transporta tīkla izveide
- RV 5.3. - Starptautiskas nozīmes Z-D, A-R savienojumu un mezglu stiprināšana
- RV 5.4. - Integrēta iekšējo un Piekrastes ūdeņu savienojumu tīkla izveide
- RV 5.5. - Pilsētu iekšējā transporta un to savienojumu attīstība

Prioritāte 6. Pašvaldības – attīstības virzītājas

- RV 6.1. - Pašatbildības un finansiālās pašpietiekamības stiprināšana investīciju un pašu ieņēmumu bāzes pieaugumam
- RV 6.2. - Specializētu un daudzveidīgu teritoriju veicināšana
- RV 6.3. - Atbalsts iniciatīvām, attīstības dalībnieku lomas pieaugumam teritoriju „horizontālā” pārvaldībā
- RV 6.4. - Ilgtspējīgu un efektīvu pakalpojumu sistēmu attīstība pašvaldību un pašvaldību sadarbības teritorijās

Stratēģiskais mērķis 3 - Ekoloģiski tolerant dzīves veids un vietas

Prioritāte 7. Ilgtspējīga dzīvesvide

- RV 7.1. - Telpiskās struktūras līdzsvara uzturēšana
- RV 7.2. - Pamatfunkcijās un pašpietiekamībā balstītas apdzīvoto vietu sistēmas veidošana
- RV 7.3. - Ilgtspējīgu, atjaunojamos resursos balstītu enerģijas sistēmu attīstība
- RV 7.4. - Noslēgto ūdens resursu un atkritumu izmantošanas loku attīstība teritorijās
- RV 7.5. - Cilvēcīga, funkcionāla un vajadzībās daudzveidīga mājokļu un publisko ārtelpu tīklu stiprināšana
- RV 7.6. - Adaptācijas stratēģijas un teritoriāli diferencēti risinājumi klimatiskām pārmaiņām

Prioritāte 8. Vieda attīstība

- RV 8.1. - Reģiona viedās specializācijas politikas izveide un īstenošana viedas attīstības teritorijās un vietās
- RV 8.2. - Detalizēts viedas specializācijas iespēju pašnovērtējums
- RV 8.3. - Uzņēmējdarbības produktivitātes veicināšana
- RV 8.4. - Vietējos resursos balstītas uzņēmējdarbības attīstības veicināšana
- RV 8.5. - Inovatīvas, ilgtspējīgas un drošas (zaļās) mobilitātes veicināšana
- RV 8.6. - Rīgas un kaimiņu pašvaldību sadarbības veicināšana

II ĪSTENOŠANA UN TELPISKIE RISINĀJUMI

7. Stratēģijas ieviešana un uzraudzība

Ieviešanas un uzraudzības kārtība ir izstrādāta kā vienota Rīgas plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģijai 2014-2030 un Attīstības programmai 2014-2020. Tā ietver stratēģisko uzstādījumu un rīcību īstenošanas uzraudzības principus, formu un atbildīgos.

Reģiona plānošanas dokumentos noteikto prioritāšu uzraudzībai tiek izmantoti mērķindikatori (sasniedzamie rezultāti un rādītāji), kas noteikti Attīstības programmas 2014-2020 uzraudzības sadaļā. Prioritāšu uzraudzībai tiek izmantota gan kvantitatīva, gan kvalitatīva pieeja. Kvantitatīvie rādītāji iegūstami no institūcijām, savukārt attīstības novērtēšanai pēc kvalitatīvajiem rādītājiem paredzēts izmantot ekspertu ieguldījumu.

8. Stratēģijas īstenošanas instrumenti

Stratēģijas 2030 īstenošanu nodrošina dokumentā ietvertās rekomendācijas telpiskās attīstības plānošanai, institucionālais ietvars un vidējā termiņā - Attīstības programmas 2014-2020 Rīcības plānā ietvertie teritoriālie risinājumi, tematiskās aktivitātes un rīcības programmas.

Rekomendācijas / vadlīnijas veido savstarpēju vienošanos par būtiskiem principiem telpas plānošanā, ko dalībnieki uzņemas respektēt. Pašvaldību, plānošanas reģiona un valsts institūcijas nodrošina plānošanas procesa nepārtrauktību, uzraudzību, nepieciešamās dokumenta korekcijas un jaunu plānošanas dokumentu izstrādi balstoties uz komunikatīvās plānošanas principiem.

Institucionālais ietvars veidojas balstoties uz formālām institūcijām un to atbildībām, kur galveno lomu spēlē plānošanas reģions sadarbībā ar nozaru ministrijām, neformālām organizācijām. Veidojot sadarbības platformas paredzēts nodrošināt uzraudzības mehānismus. Būtisku lomu spēlē īstenošanas nodrošinošie procesi – sadarbība un atbalsts, vienošanās un respektēšana, kas panākama komunikāciju procesā.

Fokusējums uz atsevišķām integrētām rīcības programmām un projektiem, ļauj akcentēt būtiskas rīcības stratēģijas mērķu sasniegšanai. Attīstības programmā 2014-2020 ietverta rīcības programmu darbība tiek uzraudzīta un nepieciešamības gadījumā pārskatīti rīcības programmu virzieni un to saturs.

Blakus minētajiem instrumentiem nākotnē iespējama Rīgas plānošanas reģiona kā institūcijas virzītājspēka lomas palielināšanās līdz ar iespējām iniciēt nacionāla līmeņa politikas, to risinājumus, tāpat reģiona mērogā iniciēt un resursu pieejamības gadījumā veikt izpēti par iedzīvotāju kustību, iespējamām vajadzībām teritoriju rezervēšanai enerģijas pārvadiem, nodokļu politikas izmaiņu nepieciešamību u.c.

9. Rekomendācijas telpiskās attīstības plānošanai

9.1. Pieeja

Pieeja

Stratēģijas 2030 vadlīniju / rekomendāciju sadaļa ir dokumenta mērķu, prioritāšu un rīcību ieviešanas instruments. Tiek sagaidīts visu dokumenta īstenošanā iesaistīto pušu atbalsts un kopējs darbs šo mērķu sasniegšanai. Rekomendācijas kalpo kā vadlīnijas, kas piemērojamas katrā gadījumā atsevišķi, izvērtējot vietējos apstākļus. Tai pat laikā, reģiona attīstības mērķu sasniegšana nav iedomājama bez šo rekomendāciju ievērošanas.

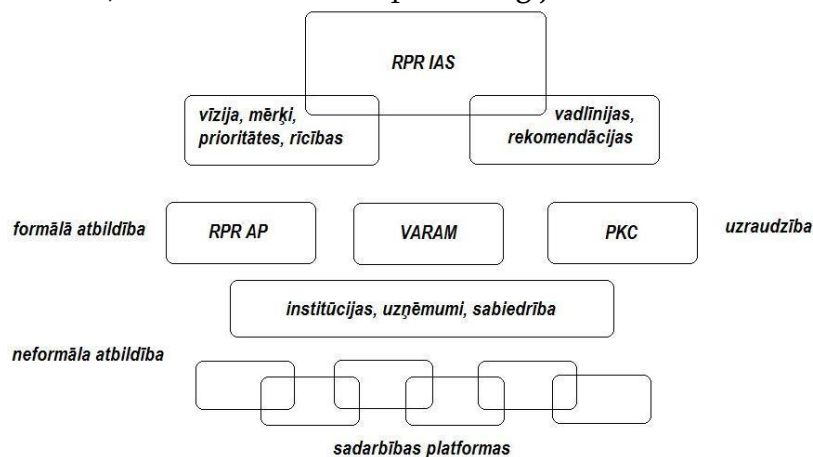
Reģiona Stratēģijas 2030 attīstības mērķu īstenošanai būtiska ir komunikācija ar attīstības procesā iesaistītajiem dalībniekiem. Mainoties apstākļiem, vadlīnijas piemērojot dažādiem telpiskiem mērogiem var rasties atšķirīgi risinājumi, kas tiek meklēti komunikatīvās plānošanas procesā.

Rekomendācijas nozīmē iespēju rast vietējiem apstākļiem un mērogam atbilstošus risinājumus respektējot galvenos Stratēģijas 2030 mērķus un principus. Atbalstāma ir elastība plānošanā, kad tiek meklēti risinājumi katrā atsevišķā vietā, respektējot vietas ekoloģiskos apstākļus, mērogu, resursus, kopienas sociālās vajadzības.

Rīgas plānošanas reģiona administrācijai ir būtiska loma stratēģijas īstenošanā. Tā veic komunikācijas darbu, veidojot sadarbības platformas starp valsts un pašvaldību institūcijām, komersantiem, sabiedrību, uzrauga telpiskās attīstības procesus un sniedz ieteikumus turpmākās plānošanas rīcībām. Efektīva komunikācijas procesa nodrošināšanai iesaistītie dalībnieki vienojas par sadarbības platformām.

Reģiona Stratēģijas 2030 īstenošanas galvenais instruments ir sadarbības platformas. Sadarbības platformas tiek veidotas procesu koordinēšanai. Iesaistītie partneri izvēlas sadarbības formas, kas var atšķirties atkarībā no uzdevumiem. Formālas starpinstitucionālas koordinācijas grupas, neformālas sabiedriskas interešu grupas, virtuālā vidē īstermiņa vai pastāvīgas sadarbības grupas, sociālie tīkli ir daži no risinājumiem.

Rīgas plānošanas reģions tiecas Stratēģijas 2030 īstenošanas mehānismu attīstīt atbilstoši tīkla principiem. Tas paredz dalītu atbildību par stratēģijas īstenošanu, ietverot formalizēto un neformālu atbildību. Formālā atbildība ir valsts institūcijām, neformāla – sadarbības partneriem. Rīgas plānošanas reģiona Attīstības padomei, valsts pārraugošajām institūcijām (VARAM) ir formālā atbildība par stratēģijas īstenošanu.

Atbildīgo institūciju uzdevums ir veikt teritorijas attīstības uzraudzību, sagatavojot priekšlikumus turpmākajām rīcībām, kas vērstas uz Stratēģijas 2030 mērķu sasniegšanu. Institūciju pienākums ir piedalīties sadarbības platformu organizēšanā, nodrošinot reģiona līmenim aktuālo jautājumu risināšanu.

Vadlīnijas / rekomendācijas balstās uz reģiona telpiskās attīstības situācijas izvērtējumu un koncentrējas uz atšķirīgu telpu plānošanas risinājumiem. Vadlīnijas / rekomendācijas ir uztveramas kā vēlamās pārmaiņas, kas atspoguļotas grafiski un teksta formā.

Rīgas plānošanas reģiona rekomendāciju sadaļa ir vērsta uz pašvaldību un valsts plānošanas dokumentiem, lai akcentētu reģiona līmeņa jautājumus. Vadlīnijas / rekomendācijas balstās gan uz esošajām / paredzamajām tendencēm, gan uz iepriekšējo reģiona attīstības dokumentu izvērtējumu, gan uz reģiona līmenim atbilstošo funkcionālo risinājumu atspoguļojumu.

Rekomendācijas ir gan vispārējas (principi), gan telpiski adresētas, aptverot piemēram *Pierīgu, Piekrasti, laukus u.c.*

Vispārējās rekomendācijas - grafiskā un teksta formā, aptver tematiskos virzienus:

Apdzīvojuma telpiskā struktūra;

Satiksmes infrastruktūra;

Dabas teritoriju telpiskā struktūra.

Stratēģija ietver risinājumus stratēģiskām attīstības teritorijām un teritoriālai sadarbībai:

Kompleksi attīstāmie projekti un vietas;

Starpreģionālā sadarbība.

Apdzīvojuma attīstība

Esošā situācija. Nav izdevies iedzīvināt plānošanas vadlīnijas apdzīvoto vietu kompaktai plānošanai Pierīgā, kas izplatījās arī uz attālākām lauku teritorijām. Veidojās izkaisīta maz integrēta, ar komunikācijām un pakalpojumu infrastruktūru nenodrošināta apbūve. Laukos nav izdevies veidot attīstības centru sadarbības tradīcijas – pretēji tam - attīstījās konkurence. Zemes tirgus dominance pār plānošanu noteica zemes izmantošanas struktūru – daudzviet radot degradētu vidi apdzīvojumam, maz izmantotu lauksaimniecisku telpu, fragmentētu īpašumu struktūru, publiskās telpas ierobežojumus. Nav izdevies atrisināt dārzkopības kooperatīvu apdzīvojuma plānošanas jautājumus. Apdzīvoto vietu specializācija ir vāji izteikta. Maz attīstās kūrortu un SPA centri, jauni ražošanas un inovāciju centri, tai pat laikā attīstās loģistikas un tirdzniecības pakalpojumi. Apdzīvojuma attīstības principi un attīstības centru pieeja ir iestrādāta valsts plānošanas dokumentos (Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030, LR Reģionālās politikas pamatnostādņēs).

Satiksmes infrastruktūras attīstība

Esošā situācija. Pašlaik nav izdevies ieviest vienotu sabiedriskā transporta sistēmu, dzelzceļš nav kļuvis par tā „mugurkaulu”, bet kopējais ceļu stāvoklis finansējuma trūkuma apstākļos ir pasliktinājies, attīstoties atsevišķos virzienos. Ir attīstījusies Rīgas osta un lidosta, kļūstot par nozīmīgu transporta mezglu Baltijas jūras baseina reģionā. Intensīvi veidojas Tukuma lidosta. Maz attīstījusies ūdeņu telpu izmantošana transportam, tūrismam. Nenotiek integrēta sabiedriskā transporta tīkla plānošana. Nav notikusi velotīkla plānošana un mobilitātes infrastruktūras izpēte reģionā.

Lauku telpas attīstība

Esošā situācija. Laukos turpinās depopulācija, migrācijas procesi, samazinoties vietējo centru vitalitāti. Stingrie dabas aizsardzības pasākumi ir saglabājuši relatīvi neskartu Piekrasti, tai pat laikā ierobežojot tās attīstību. Neskatoties uz to, palielinājušas ciemu un apbūvējamo teritoriju platības gar krastu. Ir samazinājusies lauku sasniedzamība ar sabiedrisko transportu, slēdzot maršrutus. Ir palielinājusies lielražošana, nav guvusi atbalstu vietējo produktu attīstība, izstumjot no laukiem iedzīvotājus. Ir saglabājusies lauku mozaīkveida ainava. Ir uzlabota ainavu ceļu kvalitāte, attīstot tūrisma iespējas. Pierīgas meži ir pamatos saglabājuši esošo zemes izmantošanu, tai pat laikā ir pieaudzis izcirsto mežu īpatsvars, kas samazina mežu rekreatīvo potenciālu.

9.2. Perspektīvā apdzīvojuma telpiskā struktūra

Apdzīvojuma struktūra un telpas

Stratēģija 2030 pārmanto un attīsta esošās apdzīvojuma telpiskās struktūras pamatelementus, akcentējot Rīgas un lauku telpu nozīmi apdzīvojuma plānošanā. Respektējot policentriska ideju, vietas pieaugošo lomu sociālajā plānošanā un ņemot vērā Rīgas sevišķo starptautisko mērogu Latvijā un reģionā, Stratēģija 2030 akcentē centra – attālināto teritoriju attiecību kopspēli dažādos telpiskos mērogos. Apdzīvojums tiek skatīts kā telpas struktūras organizējošais elements.

Rīga stratēģiski ir starptautiskas nozīmes lielpilsēta - metropoles mēroga centrs. Rīga kā Latvijas galvaspilsēta ir ne tikai nacionālas nozīmes centrs, bet veido plašu kultūras, pakalpojumu, saimniecisko ietekmes telpu. Tā aptver (1) Ziemeļeiropu, kur Rīga ir trešā lielākā metropole, lielākā starp Baltijas valstu pilsētām, (2) metropoles areālu, kur sasaistē ar lielākajām reģiona pilsētām stiprināma policentriska attīstība visā Latvijā, (3) ikdienas saimnieciskajā dzīvē – Rīgas aglomerāciju, kuras robežas sniedzas pāri Rīgas plānošanas reģiona robežām, (4) Pierīgu – galvaspilsētas tiešas ietekmes telpu, ar piepilsētai raksturīgu urbanizēto apdzīvojuma, satiksmes un saimniecisko struktūru. Daļa no šīs telpas – galvaspilsētai piekļaujošās teritorijas veido ar Rīgu vienotu urbāno „audumu” un var tikt saukts par piepilsētas areālu.

Starptautiskais Ziemeļeiropas areāls ietver Eiropas kopējo interešu infrastruktūras koridorus un objektus – Via Baltica, Rail Baltica, starptautisko lidostu „Rīga”, ostu u.c. un to integrētu un komodālu attīstību, izmantojot metropoles loka savienojumus Rīgā un Pierīgā (2.attēls).

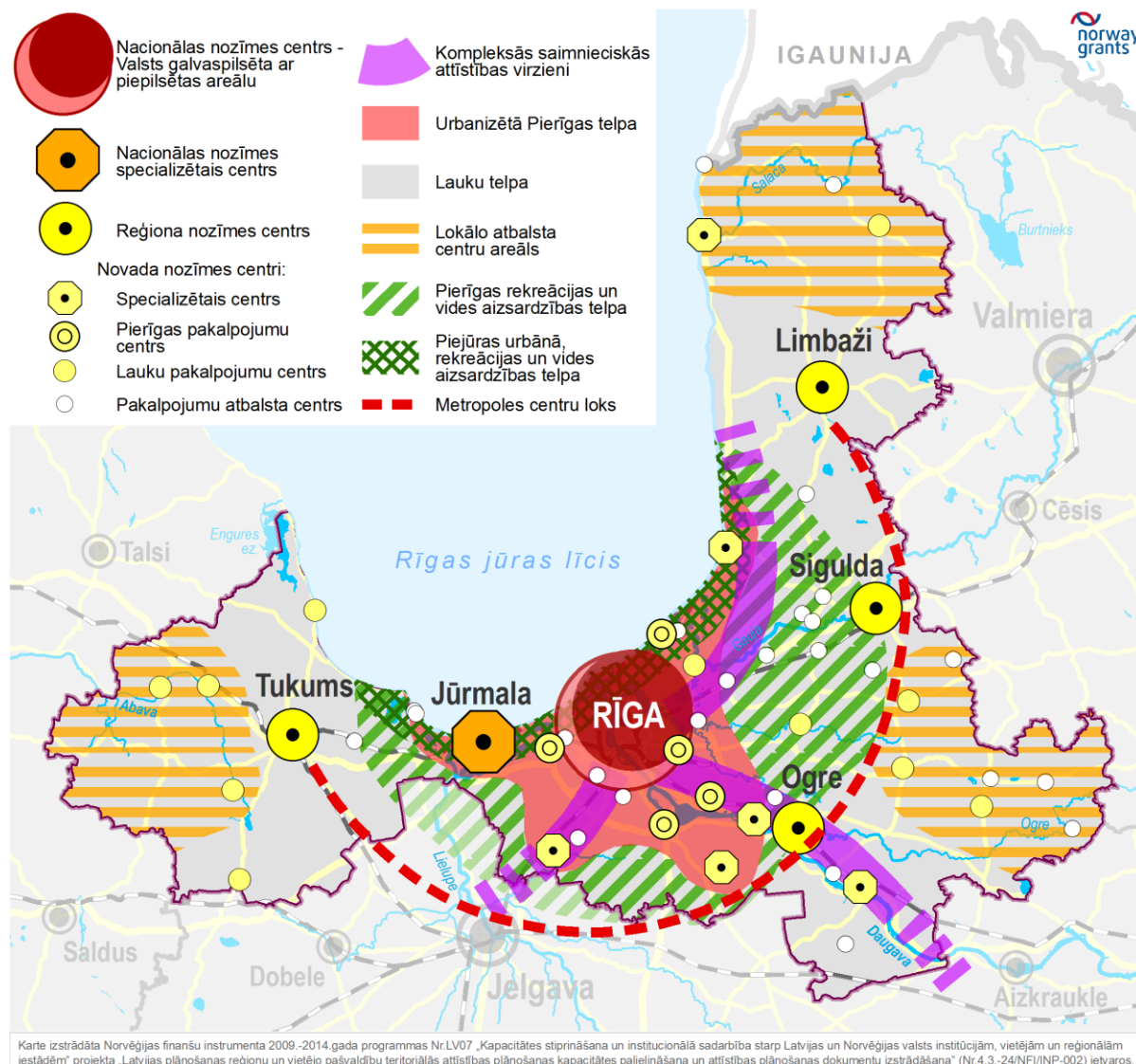
Metropoles areāls telpiski ietver reģiona nozīmes centru – „metropoles centru” loku (1.attēls) ar Tukuma, Ogres, Siguldas un Limbažu pilsētām. Līdz ar otru nacionālas nozīmes centru – Jūrmalu un Pierīgas specializētiem centriem (Olaine, Baldone, Salaspils, Saulkrasti), metropoles areāls ir reģiona apdzīvojuma mugurkauls, kuru telpiski organizē un saista transporta maģistrāles un ceļi. Tas ir attīstāms kā saliedēts pilsētu tīkls policentriskā - specializētu daudzcentru struktūrā.

Reģiona mērogā būtiska ir Rīgas pilsētas un Pierīgas integrācija, kas veido administratīvi un saimnieciski fragmentētu, bet funkcionāli vienotu telpu, kur nepieciešama kopēja koordinēta attīstības plānošana un sadarbība. Pierīga aptver Rīgai tieši pieguļošās (Babītes, Mārupes, Ķekavas, Salaspils, Stopiņu, Garkalnes) un tuvās apkārtnes (Ādažu, Carnikavas) pašvaldību teritorijas. Šajā teritorijā apdzīvoto vietu statusam ir funkcijām pakārtots raksturs. Būtiska daļa no Pierīgas funkcionāli un apdzīvojuma struktūrā (morfoloģiski daudzos gadījumos ir saplūduši ar blakus apdzīvotām vietām) ir cieši saaudusies ar Rīgas pilsētu. Šī Pierīgas daļa tiek saukta par urbanizēto Pierīgas telpu (1.attēls).

Pierīga pakāpeniski pāriet lauku telpā. Ar Pierīgu robežojošos (tuvos) laukus raksturo daudzveidīgas funkcijas, starp kurām mājokļu, darba, rekreācijas funkcijas ir būtiskākās. Arī „tuvie” lauki ietver savstarpēji saistītu apdzīvotu vietu kopu.

Urbanizēto Pierīgu un laukus metropoles areāla robežās caurauž galvaspilsētu apliecošā - Pierīgas rekreācijas un vides aizsardzības telpai raksturīgā mežu, mitraiņu un ūdeņu ainaviskā struktūra.

No reģiona centra attālinātās teritorijas veido lauki, kas saprotami ar lauksaimniecības un mežsaimniecības funkciju dominanci un ar to saistīto ražošanu un pakalpojumiem. Šī lauku telpa ietver arī mazās pilsētas – Salacgrīvu kā reģiona specializēto centru, novadu nozīmes centrus, bijušos pagastu centrus, kam ir lokāla pakalpojumus organizējoša loma. Stratēģija 2030 paredz nepieciešamību pēc apdzīvoto vietu sadarbības, centriem balstoties uz savstarpēju papildināmību pakalpojumu, darba vietu nodrošināšanā un kultūras dzīvē, stiprināt tos kā funkcionāli sasaistītus - lokālo atbalsta centru areālus.

1.attēls. Apdzīvotuma telpiskās struktūras attīstība

Apdzīvotuma vadlīnijas

Vispārējās vadlīnijas

- (1) Veicināt reģionā hierarhiski strukturētas apdzīvotuma sistēmas, kuru mugurkaulu veido policentrisks apdzīvotā vietu (pilsētu/cienu) tīkls, veidošanos, prioritāri attīstot šo pilsētu/cienu infrastruktūru.
- (2) Izvērtēt apdzīvotuma esošo struktūru un ievērot pēctecības principu – prioritāri attīstot un restrukturizējot esošās apdzīvotās vietas, kas noteiktas spēkā esošajos vietējo pašvaldību plānojumos.
- (3) Īstenot ilgtspējīgas attīstības principus un plānojot ņemt vērā vietas sociālos, ekoloģijas faktorus, novietojumu, resursu ietilpību, paredzamos vietas attīstības scenārijus. Ievērot taupīgu resursu izmantošanu, veidojot racionālus, energoefektīvus infrastruktūras risinājumus, maksimāli izmantojot bezatkritumu, atkārtotas izmantošanas, zaļās un citas videi un cilvēkam draudzīgas tehnoloģijas.
- (4) Veidojot jaunas apdzīvotas vietas, attīstot esošo apdzīvotā vietu infrastruktūru, jāveido komplekss teritorijas plānojums, paredzot telpas dzīvotnei, publiskajai

infrastrukturai, darba vietām, rekreācijai, sabiedriskajam transportam, nodrošinot ar apdzīvotai vietai atbilstošu pakalpojumu un tehnisko infrastruktūru.

(5) Plānojot apdzīvoto vietu vai to daļu attīstību, jāievērtē vietas mērogam atbilstoša mobilitāte, kas balstās uz kājām gājēju, velotransporta, sabiedriskā transporta (īpaši sliežu un elektrotransporta) prioritāti.

(6) Apdzīvotu vietu attīstībā priekšroku dot iedzīvotāju skaita un apbūves blīvuma paaugstināšanai esošajās pilsētās un ciemos. Jaunu mājokļu, sociālo un citu pakalpojumu objektu, darba vietu attīstīšanu pēc iespējas plānot esošajās apdzīvotajās vietās, izmantojot nepilnīgi izmantotās teritorijas, izvairoties no “zaļo” teritoriju apbūves.

(7) Attīstot esošās un plānojot jaunas apdzīvotās vietas, izmantot plānošanas paņēmienus, kas nepieļauj/kavē vienlaidus apbūves zonu izveidi gar ceļiem, ūdenstilpju un ūdensteču krastiem un citur reģiona teritorijā.

(8) Apdzīvojuma sistēmā saglabāt līdzsvaru starp teritorijā izvietoto mājokļu, darba vietu un pieejamo pakalpojumu daudzumu un daudzveidību, regulāri izvērtējot pilsētu/cienu ietekmes zonās esošo mājokļu, darba vietu un pieejamo pakalpojumu kopumu un lietojumu (t.i., īstenojot šo faktoru attīstības monitoringu).

(9) Katras apdzīvotas vietas plānojumam jāveicina dzīves vides kvalitātes paaugstināšanās (uzlabošanās) ne tikai dotajā pašvaldībā, bet visā reģiona teritorijā, sabalansējot vietējās un reģiona attīstības intereses, ekonomikas izaugsmes un dabas un kultūrvides aizsardzības/saglabāšanas prasības.

Vadlīnijas apdzīvojuma telpu plānošanai

Rīga un Pierīga

Galvaspilsētas Rīgas un Pierīgas teritoriju attīstības plānošanas procesā jāizskata funkcionāli vitāli svarīgie jautājumi, kuros ir liela saistība ar kaimiņu teritorijām. Ieteicamie:

- iedzīvotāju kustības prognoze;
- darba vietu attīstības prognoze;
- ūdens ņemšanas vietu platības un izvietojums, ūdens piegādes objektu un pievadu izvietojums, atkritumu utilizācijas vietu platības un izvietojums (sadarbībā ar kaimiņu pašvaldībām);
- iespējamās kanalizācijas būvju un tīklu izvietojuma vietas; prognozētais reģionā izvietojamo mājokļu skaits un to sadalījums pa veidiem (vienģimenes, rindu, daudzdzīvokļu) un dažāda veida mājokļu būvniecībai rezervējamās platības;
- apsvērumi par otro mājokļu attīstību un vietām/platībām to izvietošanai; teritorijas rīdzinieku atpūtai un rekreācijai (vajadzība pēc atpūtas objektiem – aktīvās atpūtas, izpriecu, atrakciju būvēm, laukumiem, parkiem, peldvietām un pludmalēm, tūristu takām, mežiem sēņošanai un ogošanai, piknikiem);
- iespējamās vajadzības teritoriju rezervācijai enerģijas (elektrības, gāzes, siltuma) pārvadiem, transformēšanas/ražošanas/uzglabāšanas vietām.
- Eiropas un nacionālās nozīmes infrastruktūras koncentrēšana, vietu koncepta attīstīšana, centrs, kultūra, pakalpojumi, ražošanas teritorijas, atpūtas teritorijas, zilās un zaļās telpas integrācija reģionā.
- Vienoti Rīgas – Pierīgas transporta risinājumi (vienota Rīgas sabiedriskā transporta sistēma), vienotas komunikācijas – kanalizācija, ūdensvads, vienota plānošana.

- Reģionāla transporta risinājumi, reģionāla apdzīvojuma plānošana, apdzīvojuma konsolidācija, humanizācija, vietu attīstība, darba vietu lokalizācija, veicināšana, vieta atpūtai, rekreācijai, dabas teritoriju izmantošanas daudzveidīgums, attīstības koncentrēšana gar transporta asīm, apdzīvojuma nesapludināšana.

Metropole

- Starptautiska sadarbība, atbildība par visas metropoles teritorijas attīstību, dalība starptautiskā, Latvijas un reģionālā plānošanā, centru specializācijas stiprināšana, satiksmes iekšējā koordinēšana.

Lauki

- Koncentrēšanās uz attīstības centriem, atbalsts daudzveidībai, saimniecības dažādošana, dabas, ainavas, kultūras integrēšana, sasniedzamības nodrošināšana.

9.3. Perspektīvā satiksmes infrastruktūra

Transporta/mobilitātes struktūra veido vienotu funkcionālu sistēmu ar apdzīvojumu, nodrošinot tā telpiskās struktūras papildināmību. Centra – attālo teritoriju attiecības lielā mērā nosaka mobilitātes iespējas. Respektējot katras vietas iespēju sasniegt pakalpojumu / attīstības centrus, mobilitāte dažādās vietās būs atšķirīga. Tas atstās ietekmi uz telpisko struktūru un ietekmēs attīstības procesu ātrumu un to teritoriālās īpatnības. Īpaša nozīme būs Rīgas kā metropoles (ārējai) starptautiskajai sasniedzamībai un reģiona nozīmes centru savstarpējai (iekšējai) un apkārtējo teritoriju sasniedzamībai.

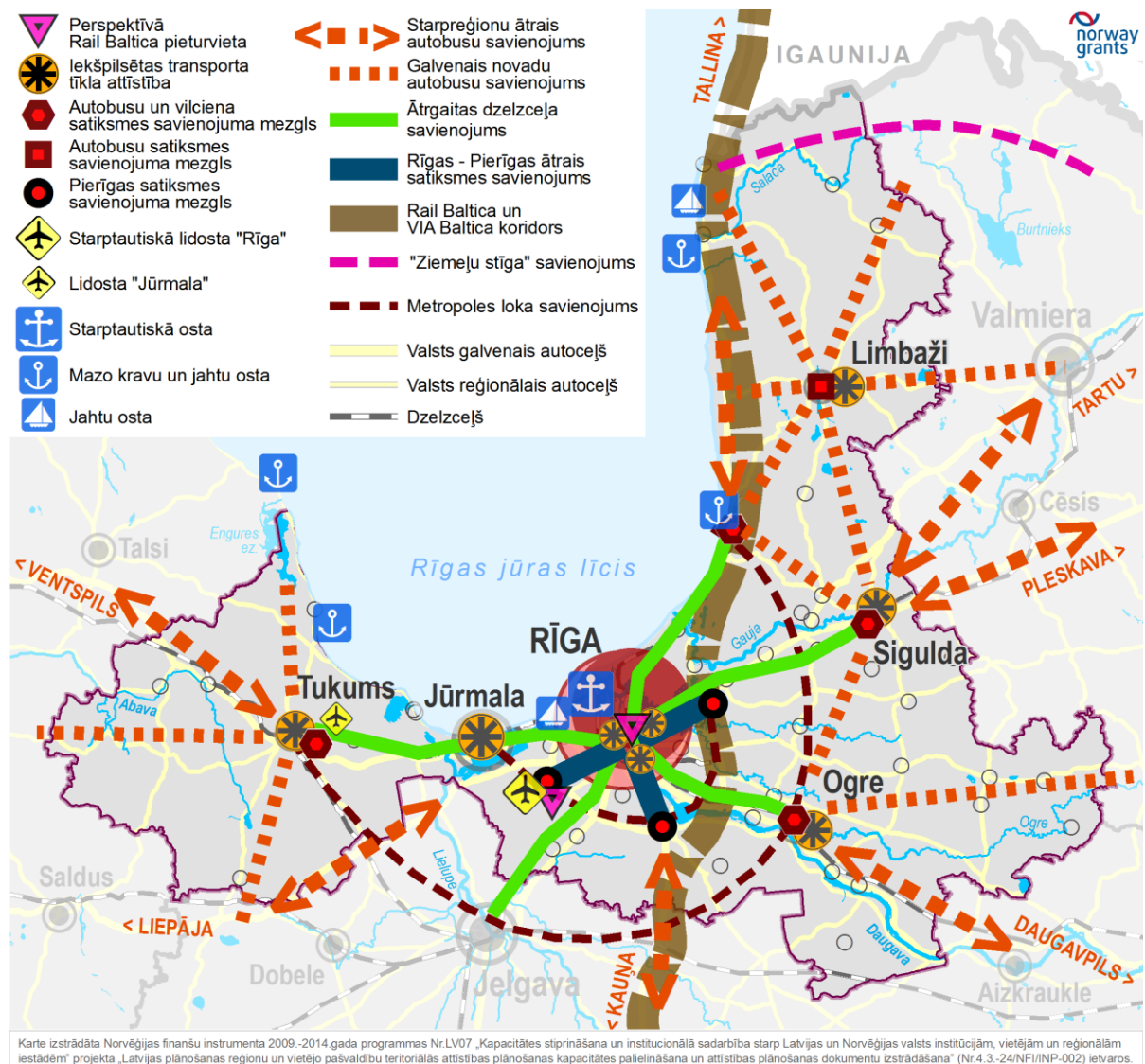
Starptautiskā kontekstā būtiski ir Rīgas ātri savienojumi ar lielākajām metropolēm Eiropā. Integrēti attīstot Rail Baltica dzelzceļu, starptautiskās lidostas „Rīga”, kā arī R-A dzelzceļa savienojumus, var veidot pamatu Rīgas kā Eiropas un Eirāzijas mēroga mobilitātes vietas attīstībai. Tas savukārt garantētu Latvijas iedzīvotāju ātru nokļūšanu dažādos pasaules reģionos. Rīgas ostai jāķļūst par starptautisku mezgla punktu ne tikai kravu, bet arī pasažieru pārvadājumos.

Reģiona mērogā būtiskākā nozīme ir Rīgas un Pierīgas sasaistei. To nodrošinās ātrie reģionālie savienojumi – galvenokārt pa dzelzceļu un valsts galvenajiem autoceļiem. Savukārt ilgtermiņā liela nozīme paredzama stāvparkiem (Park&Ride) dažādās tuvās Pierīgas vietās, kas ir ērti savienojami ar sabiedriskā transporta sistēmu, piemēram, Mārupē, Ķekavā, lai samazinātu individuālā autotransporta plūsmas uz galvaspilsētu. Pierīgas teritorijā būs pietiekoši liels iedzīvotāju skaits, lai mobilitātes infrastruktūras uzturēšana būtu pamatota. Pierīgā, kur tas ir pamatots, veidojami sliežu un elektrotransporta savienojumi, sasaistot tos ar transporta organizācijas mezgliem. Tas ļaus samazināt gaisa piesārņojumu Rīgā. Savu lomu pasažieru pārvadājumos ieņems Pierīgas ūdens savienojumi, kam ir lielas attīstības iespējas.

Lauku teritorijā veidojami satiksmes organizācijas centri, kas nodrošina pārsēšanos no apkārtējām lauku teritorijām uz ātras satiksmes savienojumiem ar galvaspilsētu. Par tādiem var kalpot bijušie rajonu centri, lielākās pilsētas un ciemi.

Satiksmes organizācija noteiks dinamiskas attīstības koncentrāciju gar satiksmes koridoriem. Pārējā teritorijā veidosies klusās attīstības teritorijas. Attīstības īpatnības atšķirsies dažādās vietās, atkarībā no vietējiem apstākļiem.

2.attēls. Satiksmes infrastruktūras telpiskā attīstība

Reģiona satiksmes infrastruktūras tīkla attīstība tā veselumā (2.attēls) veido 3 līmeņus un atbilstoši galvenos darbības virzienus:

- 1) Starptautiskā un starpreģionu transporta tīklu attīstību, kas ietver Rail Baltica / Via Baltica dzelzceļa un autoceļu, tiem pieguļošās zonas kā koridora un savienojumu mezglu attīstību, starpreģionu autobusu satiksmes savienojumu attīstību ātrai Rīgas un kaimiņu reģionu centru sasniedzamībai, Rīgas lidostas un visu reģiona ostu attīstību.
- 2) Reģiona satiksmes savienojumu mezglu (autobusu, sliežu transporta, stāvparku) un pašu savienojumu – sabiedriskā transporta attīstība, kas īstenojama veidojot vienotu, tajā pašā laikā funkcionāli un telpiski diferencētu satiksmes organizāciju. Īpaša nozīme ir ātriem pasažieru dzelzceļa, starpnovadu autobusu, Rīgas - Pierīgas sliežu vai citiem ātras kustības transporta tīkliem.

3) Iekšpilsētas transporta tīklu attīstību, kas īstenojama veidojot vai stiprinot kājāmiešanas, velo, vieglā mototransporta un sabiedriskā transporta savienojumus galvenokārt lielo reģiona pilsētu iekšējai (apkaime, starppapkaime) sasniedzamībai, autotransporta lomas samazināšanai, veselīga dzīvesveida un veselīgas urbānās dzīvesvides stiprināšanai.

Mobilitātes vadlīnijas

Vispārējās vadlīnijas

- (1) Paredzēt pasākumus, lai uzlabotu reģiona nozīmes pilsētu sasniedzamību no lauku teritorijām un lauku teritoriju sasniedzamību no Rīgas un reģiona nozīmes pilsētām, īpaši mazo pilsētu un vietējo attīstības centru sasniedzamību perifērijā.
- (2) Stratēģiski jauno attīstību plānot teritorijās, kas pieejamas ar sabiedrisko transportu, prioritāri tajās vietās, kas pieejamas pa dzelzceļu.
- (3) Pilsētās paredzēt visefektīvāko zemes izmantošanu, nosakot atbilstošu apbūves blīvumu, intensitāti un daudzveidīgas izmantošanas iespējas, lai mazinātu pārvietošanās ar transportu nepieciešamību. Plānot labāku pilsētas teritoriju sasniedzamību, paredzot pasākumus mazefektīvas pārvietošanās samazināšanai un transporta līdzekļu izmantošanas vajadzību samazināšanai.
- (4) Paredzēt pasākumus un iespējas palielināt videi draudzīgu transporta un pārvietošanās veidu: sabiedriskā transporta, dzelzceļa, ūdens un velotransporta un kājāmgājēju īpatsvāru.
- (5) Teritoriju plānojumos paredzēt perspektīvo transporta un infrastruktūras maģistrālo trašu rezervēšanu, teritoriju rezervēšanu pārvadu un aplūveida krustojumu izbūvei, pieslēgšanās vietas, teritorijas kājāmgājējiem, pastaigu un tūrisma taku, un veloceļu tīklu izveidei.

Vadlīnijas atšķirīgām mobilitātes telpām

Ieteicamie virzieni:

Rīga

- Elektrotransports, satiksmes prioritātes dažādās vietās, vienotā pilsētas, piepilsētas transporta sistēma/satiksmes, prioritārie transporta objekti, sasaistes ar Lidostu, ostu, dzelzceļš, autoceļi, ievadi Rīgā, ūdens transports, gājēju, riteņbraucēju prioritārās telpas.

Pierīga

- Transporta modu koordinācija, ātras satiksmes savienojumi, reģionālās satiksmes organizācijas vietas (mezgli), transporta apkalpes areāli, Rīgas sasniedzamības minimālie raksturlielumi.

Lauki

- Lokālie transporta mezgli, sasaiste ar reģionālajām satiksmes organizācijas vietām, transporta, reģiona centru sasniedzamības minimālie raksturlielumi.
- Sasniedzamības nodrošinājums, ceļu kvalitātes prasības, sabiedriskā transporta loma, alternatīvas satiksmes risinājumi.

9.4. Perspektīvā dabas teritoriju telpiskā struktūra

Dabas teritorijas uzlūkojamas kā integrētas dzīves telpas sastāvdaļas, kas kalpo kā dzīvošanas nodrošināšanai vide un resurss, kultūrtelpas sastāvdaļa, kas balstās uz ekonomiskiem, ētiskiem, estētiskiem cilvēku rīcības motīviem. Daba tās daudzveidībā veido atšķirīgas ainavas, piešķirot vietai savu neatkārtojamu identitāti.

Respektējot koncentriski radiālo Rīgas un ar to funkcionāli saistīto telpu struktūru, Stratēģija 2030 akcentē Rīgas, Pierīgas un "zaļo" lauku koncentriskās telpas un lielo upju – Daugavas, Gaujas, Lielupes, Piekrastes, zaļo koridoru ainavu radiālās telpas.

Rīgas zaļais centrs ir koncepts, kas ietver dabas teritorijas pilsētas centrā visā to daudzveidībā, sākot no apstādījumiem un beidzot ar parkiem un mežaparkiem, pilsētas ūdeņiem, rekreācijas un atpūtas vietām, māju pagalmiem, mazdārziņiem, robežtelpām – krastmalām, velo un gājēju celiņiem.

Pierīgas telpa ietver rekreācijas potenciālu – mežus, kas aptver pilsētu nodrošinot ekoloģisko līdzsvaru, veidojot alternatīvu pilsētas dzīves un darba vidi ārpus Rīgas robežām. Rīgas meži savienojumā ar apdzīvojumu veido lielpilsētai unikālu rekreācijas un atpūtas telpu. Blakus ekonomiskajai vērtībai Stratēģija 2030 akcentē mežu rekreatīvo vērtību, kas ar laiku var tikai palielināties.

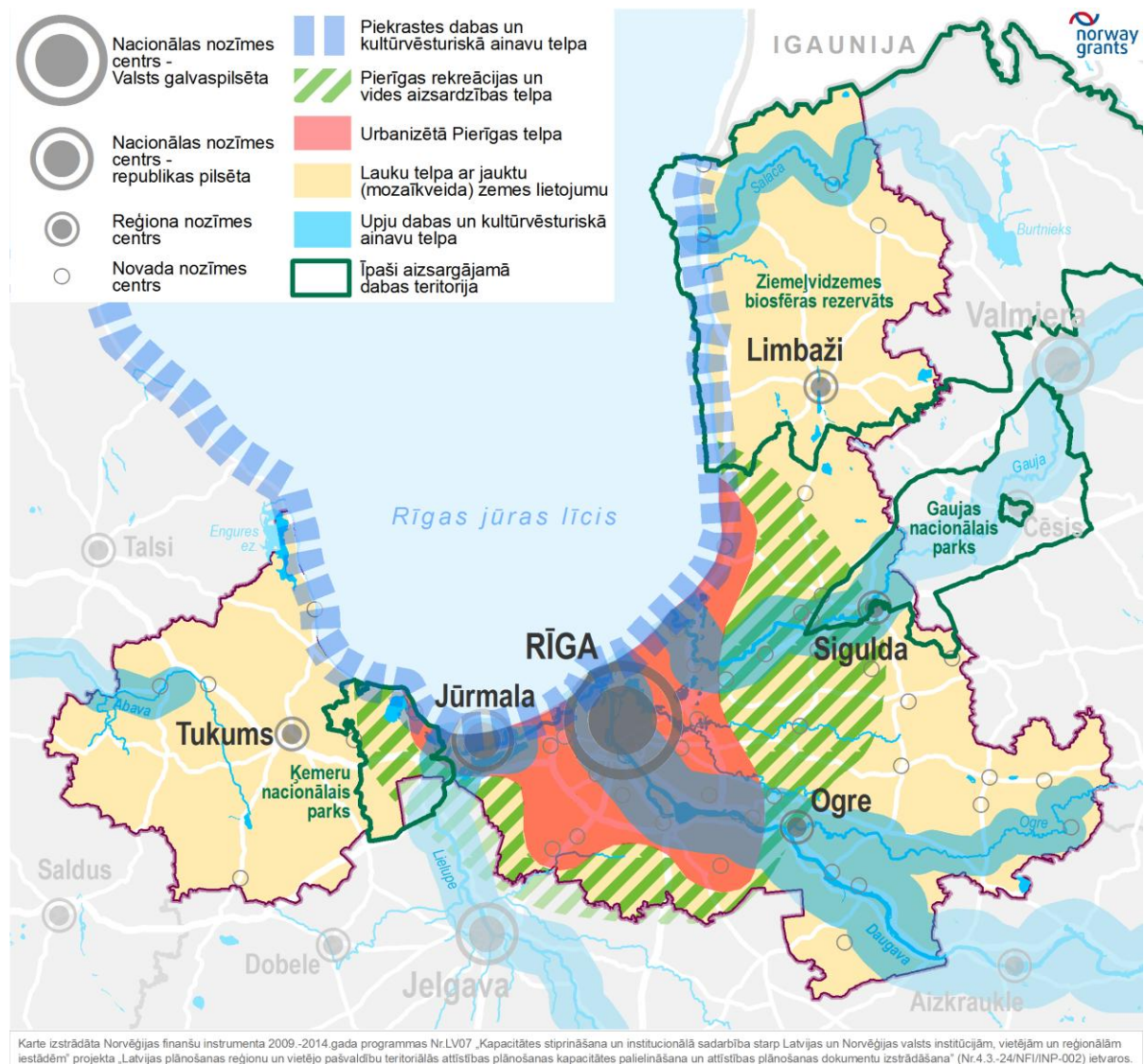
Lauki ietver daudzveidīgu zemes lietojumu, paverot iespējas agrobiznesam, mežsaimniecībai, dzīvotnēm visā to funkcionālā daudzveidībā. Stratēģija 2030 iestājas par daudzveidīgu, saudzējošu, vidi respektējošu darbību, veidojot mērogam un vietas specifikai atbilstošas vides risinājumus.

Lielās upes, kopā ar piekrastes ūdeņiem un ezeriem, savienojot kanāliem veido unikālu radiālu struktūru, kuras potenciāls nav pietiekoši izmantots. Ūdeņu telpa pilsētā un piepilsētā ir rekreācijas, vietējā ūdens transporta, tūrisma, sporta veidu attīstības vieta. Pieejai ūdeņiem, krastmalai ir maksimāli jāklūst publiskai. Pieūdeņu telpa koncentrē vērtīgas dabas ainavas, kas tai pat laikā ir applūstošas teritorijas ar attīstības apdraudējumu.

Īpaša nozīme ir Rīgas – Pierīgas zaļajiem koridoriem – teritorijām, kas veido savstarpēji saistītas neapbūvētas telpas, saglabājot dabas daudzveidību. Šādas teritorijas ir jāplāno, paredzot to sasaisti un saglabāšanos un atjaunošanos.

Baltijas jūras piekrastes teritorija veido robežtelpu, kas ietver sauszemes daļu un jūras piekrastes ūdeņus. Apdzīvoto vietu un saimnieciskās darbības klātbūtne, daudzviet maz pārveidotā daba, kontrastē ar vēlmi attīstīt Piekrastes teritorijas, nodrošinot saprātīgu līdzsvaru, publisku pieejamību, darba iespējas un adekvātu infrastruktūru.

Stratēģija 2030 akcentē reģiona kultūrvēsturiskās vietas, kam ir nacionāla vai starptautiska nozīme – Gaujas senleja, Abavas senleja, Rīgas centrs, Jūrmalas centrs. Gaujas senleja veido kultūrvēsturisku kompleksu, kas ir kodols Gaujas nacionālajam parkam, Abavas senleja – Abavas dabas parkam ietverot bagātu kultūrvēsturisko mantojumu. Rīgas centrs ir UNESCO teritorija. Jūrmalas centra unikalitāti veido vēsturiskā apbūve, Lielupes un jūras piekrastes teritorijas.

3.attēls. Dabas un lauku teritoriju telpiskā struktūra. Nozīmīgākās vēsturiskās, kultūras un ainavu telpas

Rīgas reģiona dabas / ainaviskā un lauku teritoriju telpiskā struktūra atspoguļojas kā iekšēji saistīts, un daudzviet savstarpēji pārklājošs izdalīto telpu audums (3.attēlu). Šo telpu robežas ir nosacītas jeb atvērtas un Vadlīnijās dotās rekomendācijas plānošanai pēc būtības ir attiecināmas uz visām dabas un lauku teritorijām reģionā.

Vadlīnijas

Vispārējās vadlīnijas

- (1) Plānojot apdzīvojuma attīstību jāņem vērā dabas un kultūras vērtības. Maksimāli jārespektē vērtību vispār nacionāla nozīmība un publiskā pieejamība.
- (2) Aizsargājamās dabas teritorijas nav šķērslis teritorijas attīstības mērķiem, ja tiek ievērotas samērīgas aizsardzības prasības. Jāparedz pasākumi šādu gadījumu uzraudzībai.

Vadlīnijas atšķirīgām telpām**Vadlīnijas lauku telpām un areāliem**

- (1) Plānot jauno attīstību laukos, respektējot atbilstošās lauku teritorijas/telpas ietilpību un mērogu, pēc iespējas izmantojot esošo infrastruktūru.
- (2) Sezonas apdzīvoto vietu – vasarnīcu un dārzkopju ciemu – iespējas pārtapt par pastāvīgi apdzīvotām vietām izvērtēt plānošanas procesā, izvērtējot katru gadījumu atsevišķi. Nav pieļaujama pastāvīgi apdzīvoto ciemu veidošana bez kopējas komunālās infrastruktūras.
- (3) Integrēt kultūrainavu plānošanā, veidojot kultūrainavu aizsardzības un attīstības plānus, īpaši pievēršoties vērtīgo ainavu identificēšanai un degradēto ainavu atjaunošanai, kā arī ainavu telpas tiešo un netiešo lietotāju izpratnes veidošanai.
- (4) Paredzēt pasākumus meliorācijas sistēmu uzturēšanai gan meža zemēs, gan lauksaimniecības zemēs.
- (5) Neplānot bez pamatotas vajadzības, lauksaimniecības un meža zemju transformēšanu citos zemes izmantošanas veidos.
- (6) Lauku teritorijās ar jauktu (daudzveidīgu) mozaīkveida zemes izmantošanu un dažādu saimniecisko darbību atbalstāma daudzveidīga saimnieciskā darbība.
- (7) Paredzēt lauku identitātes un raksturīgo īpatnību saglabāšanas nosacījumus apbūvei (ēku veidolam, jumtiem, būvniecības materiāliem, ēku krāsai u.c.) un ieteikumus tradicionālai lauku būvniecībai un vietējo būvmateriālu izmantošanai.

Vadlīnijas upju dabas un kultūrvēsturiskām telpām

- (1) Dabas, kultūrvēsturiskās un ainavu telpas izmantošanas prioritātes ir vērtību saglabāšana un izmantošana vietas identitātes, tūrisma un rekreācijas attīstībai.
- (2) Paredzēt ūdensmalu izmantošanu sabiedrības vajadzībām, saglabāt sabiedrībai piekļuvi ūdensmalām. Paredzēt pārvietošanās iespējas gar ūdensmalām (pastaigu takas, celiņi skriešanai, skrituļošanai, velo celiņi u.c.). Plānot labiekārtotu peldvietu izvietojumu un autostāvvietu izveidošanu pie tām.
- (3) Izstrādāt vietējās lauku identitātes un raksturīgo īpatnību saglabāšanas nosacījumus jaunbūvējamām vai atjaunojamām ēkām (ēku veidolam, jumtiem, būvniecības materiāliem, krāsai u.c.), ainavai un teritoriju apsaimniekošanai, ieteikumus tradicionālai lauku būvniecībai un vietējo būvmateriālu izmantošanai.
- (4) Plānot sabiedrībai pieejamu, rekreācijas un tūrisma attīstībai izmantojamu Rīgas/Pierīgas vienoto ūdens sistēmu infrastruktūru.
- (5) Nodrošināt upju ainavekoloģisko funkciju saglabāšanu, neparedzot darbības, kas varētu tās apdraudēt. Paredzēt upju ieleju prioritāru izmantošanu rekreācijai un ilgtspējīga tūrisma attīstībai. Nodrošināt upju krastu pieejamību un pārvietošanās iespējas gar tiem.
- (6) Gar upēm nepieļaut vienlaidus apdzīvojuma attīstību. Neparedzēt atsevišķu jaunu dzīvojamās apbūves parcelāciju izveidi upju ielejās, ārpus esošajiem ciemiem vai pilsētu robežām.

Vadlīnijas Pierīgas rekreācijas un vides aizsardzības telpai

(1) Rīgas zaļā loka rekreācijas telpā esošo pašvaldību plānojumos par prioritāti uzskatāma Rīgas zaļā loka viengabalainības, tā ekoloģisko funkciju un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un teritoriju saglabāšana valsts, reģiona un Rīgas attīstībai nepieciešamo norišu darboties spējas nodrošināšanai tagad un nākotnē.

Tostarp:

- prioritāri dabas teritoriju saglabāšanai, kas nodrošina ekoloģisko līdzsvaru un vides kvalitāti Rīgā un Pierīgā un veido reģiona ekoloģiskā karkasa pamatu;
- rekreācijai, kūrortsaimniecībai nepieciešamām teritorijām;
- tehniskajai infrastruktūrai (dzelzceļi, ceļi, enerģijas pārvadi, krātuves, transformēšanas punkti) nepieciešamām teritorijām;
- vides infrastruktūrai (ūdensapgāde, kanalizācija u.c.) nepieciešamām teritorijām;

(2) Plānot rekreācijas un tūrisma iespēju attīstību Rīgas iedzīvotājiem, viesiem un tuvākās apkāmes iedzīvotājiem, ņemot vērā loka ekoloģiskās funkcijas un vides aizsardzības intereses.

(3) Neatbalstīt tādas dinamiskas un plašas darbības, kas var radīt kaitējumu videi un rekreācijas iespēju attīstībai.

(4) Neparedzēt, bez pamatotas vajadzības, meža zemju un lauksaimniecības zemju transformēšanu citos zemes izmantošanas veidos. Tikai balstoties uz argumentētu nepieciešamību, pieļaujama lauksaimniecības zemju transformācija jaunai būvniecībai.

Vadlīnijas Pierīgas urbanizētai telpai

(1) Pierīgas areālā esošo pašvaldību plānojumos respektēt vajadzības teritoriju rezervācijai valsts, reģiona un Rīgas attīstībai/nepieciešamo norišu darboties spējas nodrošināšanai un zaļo teritoriju saglabāšanai. Tostarp:

- tehniskajai infrastruktūrai (dzelzceļi, ceļi, enerģijas pārvadi, krātuves, transformēšanas punkti);
- vides infrastruktūrai (ūdensapgāde, kanalizācija, atkritumu saimniecība u.c.);
- rekreācijai, kūrortsaimniecībai un vides kvalitāti Rīgā un Pierīgā nodrošinošām dabas teritorijām (no Rīgas izejošiem radiāliem zaļajiem, atklātas neapbūvētas telpas stariem, kas veido ekoloģisko karkasu, saistot Rīgu ar Pierīgas meža joslu).

(2) Teritoriju plānojumos paredzēt pasākumus, kas veicina monofunkcionālo ciemu izpēti un tās rezultātiem atbilstošu nodrošināšanu ar tehnisko un vides infrastruktūru, pakalpojumiem un darba vietām, rekreācijas iespējām

(3) Veicot apdzīvojuma plānošanu, izvērtēt apdzīvojuma esošo struktūru un paredzēt atlūzu apbūves konsolidācijas pasākumus, kur tas ir pamatots. Nepieļaut jaunu ciemu un apdzīvotu vietu veidošanu, bez īpaša pamatojuma.

(4) Paredzēt pasākumus, kas nepieļauj vairāku apdzīvoto vietu apbūves saplūšanu. Īpaša uzmanība veltāma, lai novērstu vienlaidus lineāras apbūves joslu izveidošanos gar valsts galvenajiem autoceļiem.

(5) Sezonas apdzīvoto vietu – vasarnīcu un dārzkopju ciemu – iespējas pārtapt par pastāvīgi apdzīvotām vietām izvērtēt plānošanas procesā, izvērtējot katru gadījumu atsevišķi. Neatbalstīt šo pārtapšanu, ja detālpilānojuma izstrādes rezultātā nav iespējams paredzēt un sekojoši nodrošināt vidi nepiesārņojošas, centralizētas infrastruktūras – ūdensvada, kanalizācijas, kā arī normatīviem atbilstoša platuma ielu tīkla attīstības iespējas un sociālās infrastruktūras attīstību.

Vadlīnijas Piekrastes dabas un kultūrvēsturiskā ainavu telpai

- (1) Par prioritāti uzskatot publiskās vajadzības, paredzēt ilgtspējīga tūrisma un rekreācijas iespēju attīstību, tūrisma un rekreācijas infrastruktūras un ar tūrismu saistītas saimnieciskās darbības attīstību.
- (2) Ņemot vērā paredzamās klimata izmaiņas, jūras līmeņa celšanos, jūras erozijas procesu attīstību un piekrastes joslas ekoloģiskās funkcijas, ja nepieciešama pilsētu un ciemu teritoriju paplašināšana, tā jāplāno virzienā uz sauszemi. Pilsētu un ciemu teritoriju paplašināšanās/izstiepšanās gar piekrasti nav pieļaujama.
- (3) Ierobežojama izklīdētas attīstības veidošanās gar piekrasti. Jaunas būvniecības, infrastruktūras objektu u.c. un atpūtas centru plānošana piekrastes joslā ārpus esošajām apdzīvotām pieļaujama tikai tad, ja tā cieši saistīta ar esošo apbūvi un infrastruktūru vai tās funkcijas nosaka nepieciešamību atrasties piekrastē.
- (4) Teritorijas plānojumos jāparāda jūras krasta erozijas, applūšanas un iespējamās vēja erozijas riska joslas.
- (5) Ņemot vērā paredzamo jūras erozijas procesu attīstību, teritorijas plānojumos jānosaka paaugstinātā pamatkrasta erozijas riska robeža turpmākajiem 50 gadiem un perspektīvā Rīgas jūras līča krasta kāpas aizsargjoslu. Paaugstināta krasta erozijas riska joslā neparedzēt apbūves paplašināšanu un kapitālu infrastruktūras objektu ierīkošanu. Plānot piekrastes aizsardzības pasākumus un nozīmīgāko infrastruktūras (ceļu, inženiertīklu u.c.) objektu pārcelšanu no nenovēršamās pamatkrasta erozijas riska joslām uz iekšzemi..
- (6) Jaunu attīstību piekrastē plānot tā, lai tā saudzīgi attiektos pret ainavu, neveidotu vizuālas barjeras. Ēku augstums nedrīkst pārsniegt koku galotnes, paredzot izstrādāt ainavu plānojumu, ietverot sagaidāmās vizuālās ietekmes uz vidi novērtējumu jebkura lielāka mēroga attīstības projektiem.
- (7) Ierobežot pārvietošanos ar personisko autotransportu gar piekrasti.
- (8) Paredzēt vietējās identitātes un raksturīgo īpatnību saglabāšanai nosacījumus ēku veidolam, jumtiem, būvniecības materiāliem, ēku krāsai u.c., ainavai, teritorijas izmantošanai, ieteikumus būvniecībai saskaņā ar tradicionālo vasarnīcu un piekrastes zvejniekciemu apbūvi un vietējo būvmateriālu izmantošanai.
- (9) Lai saglabātu rekreācijas un tūrisma attīstības iespējas un dabisko ainavu, daudzpusīgi izvērtēt iespējamās vēja ģeneratoru attīstības risinājumus.

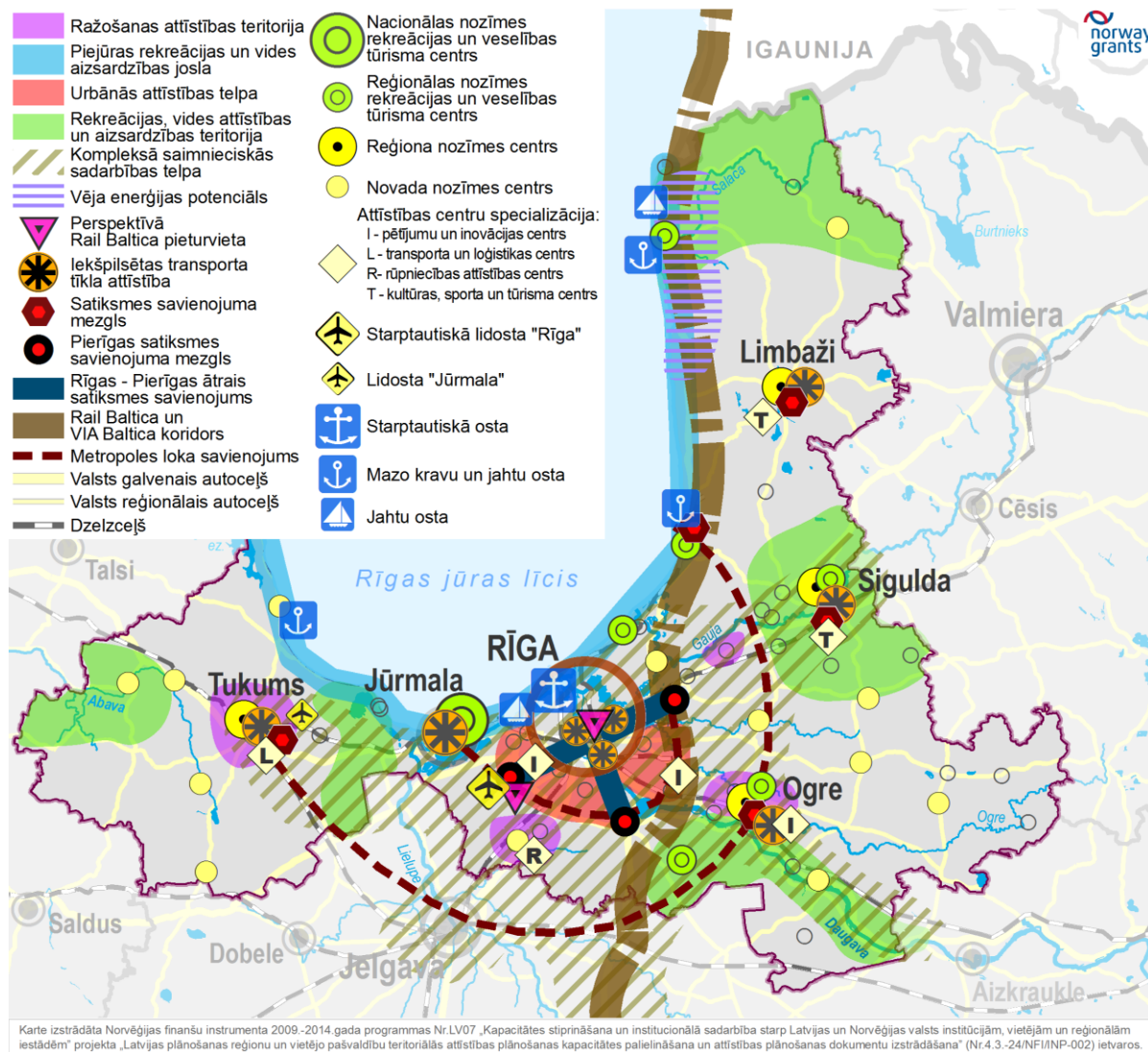

10. Rīgas reģiona kompleksi attīstāmie projekti un vietas

Lai īstenotu Stratēģiju 2030, tiek izdalītas komplekso risinājumu jeb „mezgla” projektu areāli un vietas, kas ataino prioritāro – reģiona galveno attīstības risinājumu lokalizāciju. Tie ir objekti un teritorijas, kuros prioritāri paredzami speciāli plānošanas un projektēšanas pasākumi – projektu izstrāde iespēju izmantošanai, pretrunu risināšanai un piesaistot jaunas attīstības nodrošināšanai nepieciešamos investīciju resursus (4.attēls).

Kā īpaši nozīmīgas Stratēģijā 2030 tiek paredzētas prioritāri attīstāmās reģiona teritorijas, vietas un tīkli:

- urbānās attīstības teritorijas Rīgas piepilsētas D un DA daļā;
- ātrie sabiedriskā transporta savienojumi;
- iekšpilsētu savienojumi, infrastruktūra kājāmiešanai, velosatiksmei un sabiedriskajam transportam;
- RailBaltica un ViaBaltica koridora infrastruktūra;
- rekonstruējamie Rīgu aplieciošie – reģiona daudzfunkcionālos un specializētos attīstības centrus savienojošie un radiālie autoceļu posmi; „Ziemeļu šķērsojums” ar ievadiem Rīgā;
- inovatīvo centru - pētniecisko un tehnoloģiju parku attīstība – Salaspilī, Ogrē un lidostas „Rīga” apkaimē;
- gaisa / auto / dzelzceļa satiksmes un pakalpojumu loģistikas infrastruktūra – Tukumā;
- ražošanas attīstības teritorijas – Olainē un tās apkaimē;
- ražošanas attīstība teritorijas Rīgas pilsētā, Salaspils un Stopiņu novados (Ulbrokas, Dreiliņu, Rumbula, TEC -2, Šķirotava un Granīta ielas rajoni);
- sporta / izglītības / kultūras un tūrisma pakalpojumu infrastruktūras attīstība Siguldā un Limbažos;
- valsts, reģiona un vietējās nozīmes rekreācijas un „spa” medicīnas pakalpojumu infrastruktūras attīstība Jūrmalā, Saulkrastos un Baldonē;
- rekreācijas, tūrisma un vides attīstības un aizsardzības infrastruktūra Rīgas jūras līča piekrastē, Daugavas, Abavas un Salacas ielejās un pieguļošajās teritorijās.

4.attēls. Rīgas reģiona kompleksi attīstāmie projekti un vietas

11. Starpreģionālā sadarbība

Rīgas reģions ir valsts galvaspilsētas reģions, kas nosaka nacionāla līmeņa administratīvo, sabiedrisko, un saimniecisko pakalpojumu izvietojumu teritorijā, līdz ar to arī saiknes ar visiem Latvijas reģioniem un centriem. Rīgas reģions ir valsts un starptautiskās satiksmes plūsmu savienojumu - mezgla telpa. Tās ir priekšrocības un arī atbildība par pakalpojumu un satiksmes saikņu uzturēšanu un attīstīšanu, kas prasa Rīgas reģiona plānošanas priekšlikumu izstrādi un saskaņošanu veikt sadarbībā ar visiem Latvijas reģioniem. Atbilstoši paredzama ir kopīgu attīstības projektu izstrāde.

Stratēģija 2030 paredz Rīgas reģiona attīstību ciešā sadarbībā 2 līmeņos Latvijā - ar kaimiņu reģioniem – Kurzemes, Vidzemes un Zemgales plānošanas reģioniem, kā arī ar kaimiņu reģionu pašvaldībām. Ilgtspējīgas un līdzsvarotas attīstības interesēs visos reģiona teritorijas saskares ar kaimiņu reģioniem virzienos ir nepieciešama sadarbība un vienošanās par saskaņotu satiksmes infrastruktūras, pakalpojumu centru tīklu attīstību (Ziemeļvidzemes mazās pilsētas, Austrumkurzemes mazās pilsētas), kopīgu projektu izstrādē īpaši jūtīgo dabas teritoriju (Salacas, Abavas, Daugavas ielejas, Rīgas līča

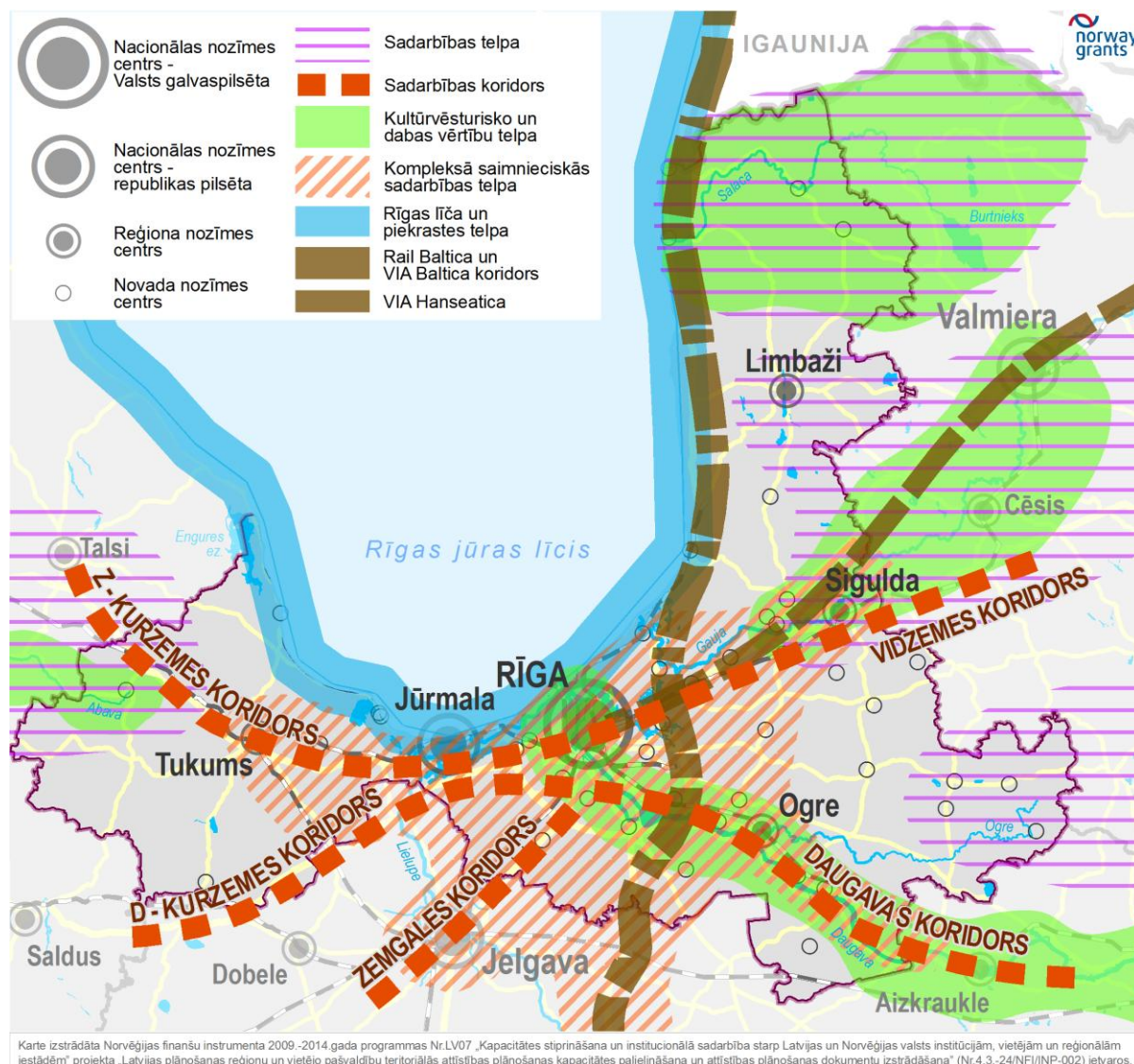
piekraste), aizsargājamo teritoriju Gaujas nacionālā parka, Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta, Dabas parka – kultūrvēsturiski vērtīgās telpas – Abavas ieleja teritorijā), apsaimniekošanu un saimnieciski specializētu teritoriju attīstību (Rīgas – Jelgavas ražošanas attīstības zona).

Sadarbība īstenojama kopēju plānošanas risinājumu saskaņošanā, kā arī kopīgu projektu izstrādē kompleksi attīstāmās telpās – Rīgas aglomerācijas – kompleksās saimnieciskās un satiksmes telpā, kā arī lauku atbalsta centru tīklu telpās.

Galvaspilsētas ietekme nosaka to, ka Rīgas, Vidzemes, Kurzemes un Zemgales reģionu telpiskās struktūras līdzsvarota attīstība nav iedomājama bez savstarpējas koordinācijas satiksmes infrastruktūras attīstībā. Viens no nepieciešamajiem risinājumiem ir Rīgas aglomerācijas areālu aptveroša - starpreģionu transporta attīstības plāna izstrāde.

Kā atsevišķi izdalāmas ir t.s. koridoru telpas, kuras raksturo nepieciešamība pēc starpteritoriāliem un starpsektoriāliem risinājumiem satiksmes, enerģijas infrastruktūras, apdzīvojuma struktūras attīstības plānošanā, vienlaikus ievērtējot galvenokārt lielo upju ieleju telpu dabas / ainavu vērtības un ekoloģisko jūtīgumu.

Visu reģionu sadarbība ir tūrisma attīstības priekšnoteikums. Tas veicams attīstot partnerību tādos kā projektos kā Via Hanseatica, Via Baltica Touristika u.c., veidojot kopīgus projektus vienota veloceļu tīkla attīstībai un vienotu pārreģionālu tūrisma maršrutu attīstībai.

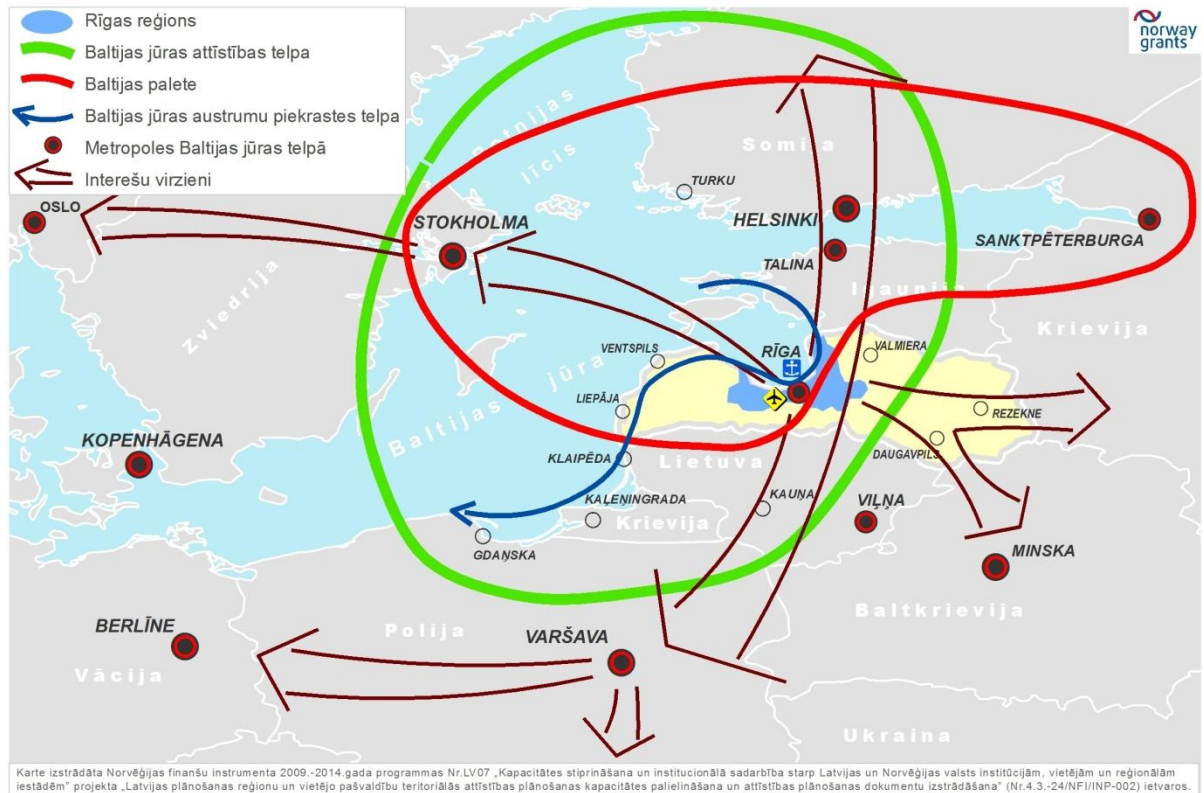

5.attēls. Rīgas un kaimiņu reģionu sadarbības telpas un virzieni

Rīgas reģionam ir īpaša un nākotnē būtiski stiprināma loma starptautiskā telpā, vispirms Baltijas jūras baseina reģionā. Par lielu attīstības dzinējspēku ne tikai pašam Rīgas plānošanas reģionam, bet arī visai Latvijai daļēji kalpo, bet nākotnē arvien vairāk izmantojama ir Rīgas kā starptautiska līmeņa metropoles reģiona (centra) potenciāls. Metropoļu tīklā – VASAB, Baltijas Palete, ViaHanseatica, Via- un RailBaltica var kalpot par teicamām platformām sasniedzamības infrastruktūras, tūrisma attīstībai, arī reģiona mārketingam u.c.

Rīgas reģiona saimniecisko un kultūras saikņu stiprināšana ir stratēģiski nozīmīgākais ceļš reģiona dziļākai integrēšanai Baltijas, Baltijas jūras baseina reģiona un arī Viduseiropas telpās. Tā ietvaros ziemeļu – dienvidu satiksmes infrastruktūras attīstība sniedz lielas iespējas transporta, ražošanas un tūrisma sektoros. Austrumu – rietumu satiksmes infrastruktūra ļauj paplašināt ekonomiskās sadarbības Melnās jūras, Vidusāzijas, Tālo austrumu virzienos.

6.attēls. Rīgas reģiona starptautiskās interešu un sadarbības telpas un virzieni

Starptautiska un starpreģionāla vērtība ir Rīgas jūras līča telpa. Rīgas līcis un Baltijas jūra kopumā ir dabiska Latvijas un sevišķi Rīgas reģiona atbildības telpa jūras vides kvalitātes uzturēšanā, ostu, kuģošanas sektoros un tūrismā. Rīgas plānošanas reģionam kopdarbā ar Kurzemes plānošanas reģionu ir iespējas kļūt par sasaistes spēlētāju Baltijas jūras austrumu piekrastē, nodrošinot vides kvalitātes uzturēšanas, Piekrastes dzīves kultūras, laivošanas, dabas tūrisma u.c. virzienos. Rīgas reģionam kā iniciatoram jāattīsta tūrisma maršruti šajā līča telpā, kā arī jāuzņemas atbildīga sadarbības veicinātāja loma piekrastes un jūras vides kvalitātes uzturēšanas projektu izstrādē.

Izstrādes dalībnieki

Stratēģiju 2030 IAS un AP izstrādes vadības grupas uzraudzībā izstrādājuši RPR administrācijas speciālisti, Telpiskās plānošanas nodaļa, RPR pašvaldību plānošanas speciālisti, zinātniskās institūcijas, valsts pārvaldes un nevalstiskā sektora pārstāvji un dažādu jomu eksperti, pētījuma “RPR viedās specializācijas iespējas” izstrādātāji SIA “ALPS” eksperti. IAS izstrādes vadītājs - eksperts P.Šķiņķis.